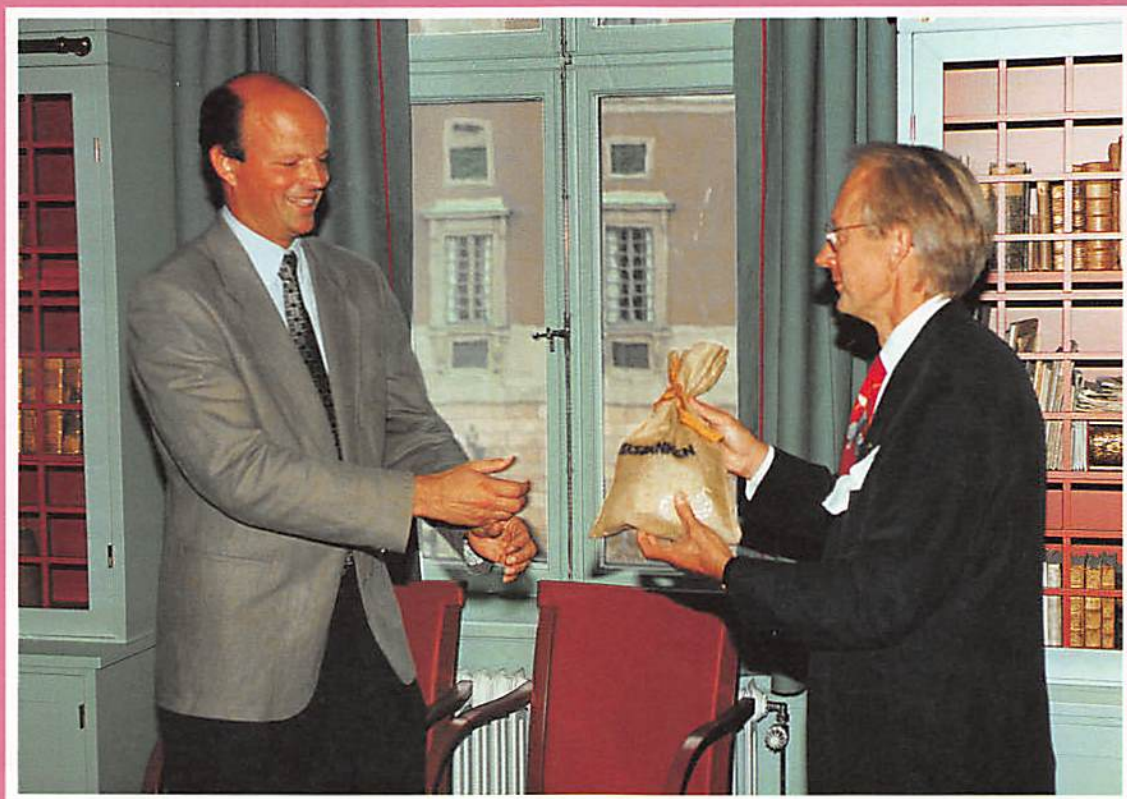

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

NOVEMBER 7 • 96

Görtz caroliner

Gustav II Adolfs praktmynt från Augsburg

Graverade silverplattor över Gustav II Adolf

Stor penningdonation till KMK!

SNFs auktion

Pris 20 kr

A'DOFF GRUPPEN AB® Konsulter i ekonomistyrning

A'doff Gruppen erbjuder konsultativt stöd till företag och offentlig sektor.

Vi har stor erfarenhet av att arbeta i projektform inom följande arbetsområden:

- Verksamhetsutveckling
- Finansiering och likviditetsstyrning
- Budgetering och redovisning
- Ekonomisystem
- Bokslut och årsredovisning
- Dagligt konsultstöd för ekonomiadministration i Agresso, Cosmos m fl system
- Revision via A'doff Revision

A'doff Gruppen AB
Telefon: 08-32 87 03
Telefax: 08-30 87 16
Besöksadress: Dannemoragatan 20
Postadress: Box 23077
104 35 Stockholm

Bli medlem i SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 200 kr.
Som medlem
får Du SNT automatiskt

Du kan också
enbart prenumerera på tidningen.
Det kostar endast 150:– per år.

NORRLANDBÖNDER

»Då finns väl inge jäkligare än dessa förfallodagarne! När dom väl å vackert ä över, så har man obehag av dom ändå!«

SVENSK

NUMISMATISK TIDSKRIFT

har en upplaga på 1.400 ex.
Ca 1/10 av dessa når utanför Sveriges gränser
– Norden, Europa, USA.
Tidningen kommer ut med 8 nr per år:
första veckan i
februari – maj, september – december.

Våra annonspriser är jämförelsevis låga.
För annonsering kontakta Frédéric Elfver,
tel 08-777 68 12 (kvällstid och helger).

Prisexempel:

1/1 sida (151 × 214 mm)	1.800:–
2:a omslagssidan	2.200:–
4:e omslagssidan	2.500:–
1/2 sida (151 × 105 mm)	1.000:–
1/4 sida (72 × 105 mm)	500:–
1/6 sida (47 × 105 mm)	350:–
1/12 sida (47 × 50 mm)	175:–

Sista materialdag: Den 1:a i månaden före utgivning.
Heloriginal eller manus och gärna skiss
sändes till Frédéric Elfver efter överenskommelse.

*Annonser som ej är förenliga med
SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.*

Jubileumsmedalj av Jacek Dworski. XXX-LECIE MUZEUM SZTUKI MEDALERSKIEJ WROCLAWIU 1995. 99 mm, brons, gjuten.
Foto Maria Walecka.

Jubileumsmedalj av Bronislaw Krzysztof. MUZEUM SZTUKI MEDALERSKIEJ 1965-1995. 83 mm, brons, gjuten.
Foto Maria Walecka.

nenta skrifterna inkluderar Bulletin från Medaljkonstens museum, där man kan finna intressant material angående medaljprägling och ordenskonst, särskilt museets egna samlingar och aktiviteter. Museets egna minnesmedaljer publiceras särskilt.

Museiundervisning och konsttävlingar för barn och ungdomar, som museet har ordnat i många år, har rönt stort intresse från skolorna. Till museet hör ett bibliotek med stora specialsamlingar av böcker (ca 6.900 volymer), förutom en samling på nä-

ra etthundra äldre skrifter och över 650 manuskript.

Helt utanför huvudverksamheten finns konservering, foto och bokbinderi.

Översatt från engelska av MGL

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgratan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98
onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71
E-post: snf@wineasy.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-783 94 00
Fax 08-411 22 14

Ansvarig utgivare:

Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:
Monica Golabiewski Lannby

Manuskriptgranskare:

Lars O. Lagerqvist
Även tel 0152-200 79

Annonser och auktionskalender:

Frédéric Elfver
Tel 08-777 68 12
(kvällstid och helger)

Föreningens auktioner:

Jan Karlsson
Tel/Fax 018-54 83 42
Mobil 010-279 09 86
Minicall 0749-10 09 56

Prenumerationer:

Pris 150 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

Tryck:

Masterprint
Sätterri & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

SNFs program hösten 1996

Föreningslokalerna är öppna för medlemmar – gärna med sällskap – en torsdagskväll i månaden. Dörrarna öppnas kl 18.30.

- 5 november Öppet hus: Polletter. Tag med, fråga, berätta och byt.
19 november René Jessen visar och berättar om danska medaljer i sin samling.
28 november Kl. 18.15. SNFs auktion av medaljer och litteratur.
Visning av objekten 16.30-18.00.
Lokal: Kungl. Myntkabinettets hörsal, Slottsbacken 6.
11 december Föreningens julfest med kaffe och frågesport. Tag gärna med priser till lotteriet.

Om ej annat anges hålls mötena kl 18.30 på Banérgratan 17 nb. Tag buss nr 44 eller 54 eller T-bana till Karlaplan.

SNFs kansli

Besökstid 10.30-13.00 onsdag och torsdag.

Stängt: Midsommar – 1 september samt jul- och nyårshelgerna.

AUKTIONSLISTA

över medaljer och litteratur medföljer som inlaga i detta nummer!

Se mitten!

Innehåll SNT 7 • 96

Sid

Görtz caroliner	156
Gustav II Adolfs praktmynt från Augsburg	162
Sedelnytt	164
Symposium i Oslo 5-6 september 1996	164
Ny brittisk tapperhetsdekoration	165
Graverade medaljliknande silverplattor över Gustav II Adolf	166
Stor penningdonation till nya Kungl. Myntkabinettet från vänföreningen!	168
Stormaktstidens silverrettoringar	170
Rättvänd <i>incuse</i> ?	170
Justitierådet Lindstedts indiska mynt	172
Muzeum Sztuki Medalierskiej	172
Nytt om böcker – recensioner	174
Pressklipp	175
Auktioner & Mässor	151

Omslag

Ordföranden i Kungl. Myntkabinettets Vänner, Björn Tarras-Wahlberg, överlämnar en penninggåva på 500.000 kronor till det nya Kungl. Myntkabinettet på Slottsbacken 6 i Stockholm. Gåvan mottogs av museidirektör Henrik Klackenbergs vid en ceremoni den 5 september. Foto Gabriel Hildebrand. Se även bildreportage på sid. 168-169.

Görtz caroliner

Av Bertel Tingström

För att förstå omständigheterna runt de mynt som slogs 1718 under namn av caroliner måste vi gå tillbaka till det stora nordiska krigets utbrott 1700. Sverige anfölls då av Ryssland, Polen och Danmark. Efter åtta år av segrar kom nederlaget vid Poltava 28 juni 1709 med en förlorad armé. Ett knappt halvår efter Poltava, den 1 november, anföll danskarna Skåne i syfte att återta de förlorade skånska landskapen. För att snabbt skaffa pengar till förstärkning av hemmaförsvaret beslöt Rådet om myntning av plåtmynt genom förordningen av den 3 december. Trots att nära tjugo år hade förflutit sedan sådan myntning nedlagts kom produktionen igång redan under december 1709. Utmyntningsgrunden sattes till 120 daler per skeppund stapelstadsvikt = Stockholmsvikt = 136 kg. Under de få veckorna i december slogs 47.748 daler (men med året 1710)¹⁾. Tyvärr blev plåtarna något för tunga, när kopparpriset oförmodat steg och de exporterades till stor del omgående. Men de hade fyllt en mission – att skaffa valuta.

Den mest ingripande ekonomiska händelsen var införandet av nödmynten. Det första aviserades den 14 mars 1715 men tveksamheten har nog varit stor. Det utlystes nämligen som betalningsmedel först 8 mars 1716. I princip var nödmyntet en metallisk statsobligation, enär den enligt brevet den 14 mars 1715 skulle inlösas "wid beqwämligare tider". Upplagan, som i brevet 1715 var satt till "tio hundra tusend daler silfvermynt quantum", blev 2.189.000 st i juni 1716. En annan åtgärd på det monetära området var att radikalt minska plåtmyntens vikt. I förordningen den 17 maj 1715 bestämdes utmyntningsgrunden till 180 daler silvermynt (per skeppund). Vikten på en 1-daler sänktes därmed från 1.134 kg till 756 g. Det visade sig vara ett bättre värde, ja t.o.m. så bra att det inte ändrades under plåtmyntens resterande cirkulationstid intill 1777.

Efter den 1 maj 1717 var det första nödmyntet *Kronan* inte längre gångbart. Det hade utbyts mot *Publica Fide* men fortsatte i cirkulationen som 1 öre silvermynt.²⁾ Upplagan på *Publica Fide* var 3.808.600 st. År 1716 hade kontributionsrätteriet³⁾

utgivit statslån i sedelform i låga belopp, 1716 i 25 daler SM och 1717 i 10 och 5 daler SM. Villkoren var desamma som för nödmynten – de skulle inlösas med gott mynt så snart staten kunde. *Publica Fide* avlöstes av *Wett och Wapen* den 8 april 1717, som hade en upplaga av 9.059.000 daler. Året därpå – den 6 januari – kom *Flink och Färdig* med 7.368.000 daler.

Nödmynten kallades ofta Görtzens gudar. Upphovet härtill är Görtz förslag till Karl XII den 7 maj 1718 på fyra nya nödmynt, nämligen *Mars*, *Jupiter*, *Mercurius* och *Saturnus*. Karl XII lade till ett, *Phoebus*. De skulle alla ha en upplaga på 3 miljoner utom *Mercurius*, som skulle ha 6 miljoner. Det blev en påspädning av 18 miljoner daler. Av dessa hade alla slagits vid Karl XII:s död utom *Mercurius*, vars prägling just påbörjats. Vid detta tillfälle ha-

de av *Wett och Wapens* 9 miljoner 3.600.000 daler inväxlats.

Vad beträffar silvermynten i markvalör, 1, 2, 4 och 8 mark, förhöjdes 23 januari 1716 det åsatta värdet på följande sätt: 1 mark (förut 8 öre) förhöjdes till 12 1/2 öre, 2 mark till 25 öre, 4 mark till 50 öre och 8 mark till 100 öre. Viss myntning av markmynt förekom både 1716 och 1717 men ej 1718 – naturligtvis till markmyntets förhöjda värde.

I förordningen av den 20 december 1717 upphävdes markmynten som betalningsmedel, men de kunde användas vid betalning av Stora sjö-tullen intill 1 juli 1718. I övrigt ålades var och en att anmäla sitt innehav av markmynt för framtida växling i annat silvermynt. Öresmyntens värde – det gällde dem av silver – förhöjdes så att 1 öre höjdes till 2 öre, 2 öre till 4 öre, 4- och 5-öresstyckena till 6 öre⁴⁾.

Görtz caroliner. Foto N. Lagergren, ATA. Kungl. Myntkabinettet.

Räknesystemet

Det är intressant att följa utvecklingen av de olika myntslagen och räknesystemet och vi utgår därför från år 1681, då det fastställdes ett visst inbördes värde dem emellan. Vad som då bestämdes kom att bestå ett gott stycke in på 1700-talet, trots krigets ekonomiska påfrestningar. Se tabellen nedan. Det saknas i denna ett par uppgifter men genom jämförelse med siffrorna i samma tabell (kolumn) kan man få en nöjaktig uppfattning om det saknade värdet.

Under åren 1681 till 1719 har värdet av den svenska dalern sjunkit från 2 daler SM per riksdaler till 3 daler SM. 3 daler KM (kopparmynt) är hela tiden = 1 daler SM (silvermynt). 1 daler i öresmynt är hela tiden 1 daler silvermynt. 1 mark är = 8 öre och 1 daler 32 öre. Vad som störst balansen mellan olika myntenheter i längden är bl.a. den olika halten i öresmynt och i markmynten. En betalning i öresmynt (courantmynt) innehöll mindre silver än om samma belopp hade betalats med markmynt (daler carolin).

Utan att det säges i förordningen om värdehöjning av markmynten ändras relationen till riksdalern. Intill år 1604 var 1 riksdaler = 4 mark = vad som senare kallades svensk daler. Detta är utgångspunkten. Redan 1605 fick vi betala 4 1/2 mark för en riksdaler och 1609 6 mark. År 1681 fastställdes relationen till 8 mark. En sådan förskjutning av värdet har i regel skett sakta. Tiden emellan har begagnats mellanliggande värden, vilket bl.a. kan iakttagas då ny myntordning för plåtmynt har fastställts. Silverinnehållet i en summa av våra markmynt = värdet av en riksdaler borde med hänsyn till kursen motsvara riksdalerns. En riksdaler innehöll 25,7 g finsilver och 8 mark 28,90 g.

Räknar man på carolinernas silverinnehåll finner man att de innehåller för mycket silver om kursen mellan 2 daler SM och 1 riksdaler är högre i daler än 2 daler. Gustav I skulle ha sagt om dessa, liksom han sade om vissa Åbo-präglingar, att de "voro för feta".

Man kan räkna med att kursen 1716 ungefärligen var 2 1/2 daler eller något mer per riksdaler. Det som avgör denna kurs är omvärldens bedömning av styrkan i vår valuta. Det ofta använda internationella räknarvärdet på en riksdaler var det som

Karl XII och hans rådgivare, baron Görtz, som avrättades några månader efter kungens död, beskyld för alla olyckor – även den han var oskyldig till, t ex nödmynten. Samtida kopparstick. Kungl. Biblioteket.

Tabell 1

År	1 riksdaler	1 d courant öresmynt	1 d SM	1 d carolin markmynt i daler SM	1 d carolin i daler KM – räkning
1681	2 d SM	1 d SM	3 d KM	1 1/6 d SM	3 1/2 d KM (14 mark)
1686		1 d SM	3 d KM	1 1/4 d SM	3 3/4 d KM (15 mark)
1705	2 1/4 d SM	1 d SM	3 d KM	1 9/16 d SM	4 11/16 d KM (18 3/4 mark)
1716		1 d SM	3 d KM	1 9/32 d SM	4 25/32 d KM (19 1/8 mark)
1719	3 d SM	1 d SM	3 d KM		
		Relation 1:3		Relation 1:3	

gällde för Hamburger Banco under 1600- och 1700-talen, 25,9 g finvikt.

Beräffande silvermynten var det klart att en betydande del av markmynten gått ur landet enär de hade för mycket silver i förhållande till åsatt valör.

Det är inte underligt att vår daler inte längre hade 1600-talets värde. Den militära situationen var den att våra baltiska områden, Estland och Livland, togs av ryssarna 1710. Deras erövring av Finland tog fyra år från 1710 till 1714 och vår i praktiken sista post söder om Östersjön, Stralsund, föll i december 1715. Under krigsåren hade vi utrikes förlorat två arméer, Poltava 1709 och Tönningen 1713. En mycket stor del av myntsilvret har förlorats med arméerna och deras underhåll. Ett härtåg mot Norge 1716 kan betraktas som misslyckat, i varje fall inte avgörande för krigsutgången, och 1717 blev ett återhämtningens år.

Nya mynt

På myntområdet ökar som visats nödmyntens antal och når sin topp i december 1718. I förordningen av den 20 december 1717 nämnes för första gången avsikten att ersätta de med denna förordning indragna markmynten med nya mynt av silver. I brev av den 26 mars 1718 nämner Karl XII att han förnummit, att ingen stämpelsnidare finns i Stockholm som kan "med Vår bröstbild förfärdiga stämplingarna" till nya silvermyntet. Det är nog riktigt. Karlsteen hade insjuknat och kunde ej åtaga sig en gravering. Han dog den 3 maj. Hedlinger undertecknade sitt kontrakt som hovmedaljör och stämpelsnidare den 18 september. I bildens ställe bestämdes "ett dubbelt C med samma öfverskrift som förr varit vanlig, nemligen Dominus protector meus. Det mynt som kommer att gälla 16 öre SM skall kallas caroliner, det som gäller 1 daler SMt dubbla och det som gäller 2 daler SMt fyrdubbla caroliner".

Konstruktionen av denna nominal är intressant. Det är den gamla 2-marken, som behållit namnet carolin och precis som det gamla myntet var 1/2 daler. Det gamla myntet på 2 mark hade fått värdet förhöjt till 25 öre i stället för 16 öre. Det nya myntet har exakt samma halt som det gamla, 694 ‰. Själva räkningen är oförändrad. De gamla myntens värdehöjning har skett oberoende av den gamla mynt-räkningen. Det nya myntet är alltså exakt 16/25 av det gamla i vikt.

Tabell 2

Olika mynts vikter i gram finsilver intill 1716.

	1 daler carolin	1 daler courant	1 svensk riksdaler
från 1664	14,45 g	12,16 g (1-ören) 12,48 g (2- och 4-ören)	25,70 g
från 1686	14,45 g	9,92 g (1-ören)	25,70 g
från 1716	14,45 g	7,36 g (1-ören)	25,70 g

Ytterligare en faktor kommer till och det är plåtmynten, som med en åsatt valör likväl var både mynt och vara. Det kunde därigenom bli ett annat pris om betalning skedde i plåtmynt. Dessa hade ju ett åsatt pris eller valör, uttryckt i daler SM. Om kopparen blev värd mer än plåten blev plåten en vara. Om det gällde högre belopp i plåtmynt kunde diskussionen komma att gälla kopparen som metall. Priset var under denna tid (1686-1716) 60 à 65 riksdaler per skeppund i Amsterdam och ungefär 10 riksdaler lägre i Stockholm. I praktiken stod dock denna tillgång till buds endast för staten eller andelsägare i en gruva.

Vid bedömning av landets ekonomi kom påfrestningarna till synes första gången 1709. Penningbristen möttes med återupptagen plåtmyntstillverkning. Priset på koppar steg emellertid i början av 1710-talet. De nypräglade plåtarna gick till stor del på export – så stor att man fick tillgripa kanonmetall som råämne i stället för koppar. Det blev t.o.m. lönsamt att exportera koppar i endast garat skick utan att gå omvägen över myntning.

Försök att råda bot på det ansträngda myntväsendet började ungefär med danskarnas anfall 1709. Verkligt radikala åtgärder kom inte förrän med nödmynten. Med de många millionerna daler nödmynt – det blev nära 25 miljoner i omlopp – försvann de större silvermynten för att till slut förklaras inte giltiga. En del pengar kom in genom exporten, bl.a. av plåtmynt. Tyvärr är de exakta talen inte kända förrän 1718, då siffran var 1,1 miljon daler i plåtar. Vi behövde emellertid silvermynt och sådana hade ju redan aviserats. Vår ekonomiska styrka hade naturligtvis försvagats genom det långa kriget, även om den var starkare än många trott. Man klarade tämligen gott de första tio åren.

En förskjutning i relationen till riksdalern var säkert klar för rikets ledning: Karl XII, baron Görtz, kammarkollegium och Görtz nyinrättade ämbetsverk, kontrIBUTIONSrätteriet. Vad som låg närmast till hands var relationen 3:1, d.v.s. 3 daler SM för en internationell riksdaler. Avvägningen av Görtz daler i förhållande till de äldre mynten antyder detta och det blev också vad som fastställdes året efter Karl XII:s död.

Görtz daler har slagits vid följande tidpunkter:

Fyrdubbla caroliner			
3 aug.	1718	12.958 daler	
10 okt.		17.928 "	
13 nov.		19.904 "	
		50.790 daler	Vikt brutto per mynt 26,63 g, netto 18,49 g.
Dubbla caroliner			
2 sep.	1718	11.971 daler	
4 sep.		12.562 "	
20 okt.		18.206 "	
22 nov.		18.138 "	
2 dec.		18.079 "	
		78.956 daler	Vikt brutto per mynt 13,31 g, netto 9,25 g.
Enkla caroliner			
13 sep.	1718	17.576 daler	Vikt brutto per mynt 6,66 g, netto 4,62 g.
<u>Total summa</u>		<u>147.322 daler</u>	

Gustav II Adolfs praktmynt från Augsburg

Av Bengt Hemmingsson

Gustav II Adolfs fälttåg i Tyskland avspeglas i en rad präglingar från olika städer, som intogs eller öppnade sina portar för den svenska armén. Dessa mynt har stundom underkastats en kritisk granskning, eftersom ett flertal saknar myntortsnamn eller någon symbol som påvisar deras ursprung. Det rådande forskningsläget har sammanfattats i arbetet *Sveriges besittningsmynt*, som utkommit i två upplagor, 1967 och 1980.

Under det senaste decenniet har emellertid tyska numismatiker – framförallt Hans-Jürgen Ulonska och Gerd Behr – på en rad punkter reviderat gängse attribueringar av Gustav Adolfs präglingar. Delar av deras forskningsresultat har publicerats i SNT (1990:4-5, 1992:1 och 1992:6), men dessutom kan följande artiklar nämnas:

– H-J Ulonska: Die Prägungen des Münzmeisters Conrad Stutz für den sächsischen Herzog Bernhard von Weimar und die schwedische Krone zwischen 1632 und 1634 (*Geldgeschichtliche Nachrichten* 136, 1990, s 70-73).

– H-J Ulonska: Kurzer Abriss zur Erfurter Münzgeschichte unter besonderer Berücksichtigung der almaner mater erfordiensis während der Schwedenzeit 1631-1635 und 1636-1650 (*Erfurter Münzblätter*, Band 1, 1993).

– H J Ulonska & V Birkholz: Neues zu den Münzprägungen der Stadt Augsburg für den schwedischen König Gustav II. Adolph zwischen 1632 und 1635 (*Geldgeschichtliche Nachrichten* 170, 1995, s 294-297).

Den sistnämnda av dessa uppsatser har även intresse för attribueringen av några präglingar som tidigare antagits vara rikssvenska, nämligen 4-, 3- och 2-riksdalarna från 1632-33 med konungen till häst på åtsidan och riksvapnet, omgivet av landskapsvapen, på framsidan (*Sveriges mynt* 1976, nr 13-16, 19 samt 22). Dessa mynt antogs i ex av T G Appelgren vara präglade till Gustav II Adolfs begravning i Stockholm år 1634. I katalogen över Bernhard Olofssons samling, vilken utkom 1946, utvecklade Appelgren denna teori. Han anförde bl a stilskil

som stöd för sitt antagande att de präglats i Stockholm. En av Appelgrens anförda notis ur 1634 års mynträkenskaper rörande "Schauwpfenninghe zu dem kön: Begräbnis" kan dock numera sättas i samband med de mynt, som med säkerhet identifierats såsom Gustav II Adolfs begravningspenningar (se SNT 1979:7 och 1980:7).

I Zürichfirman Bank Leus auktion nr 60, 1994, har dock en intressant iakttagelse gjorts. Den stadsbild som syns i bakgrunden på de aktuella praktpräglingarnas åtsida föreställer i själva verket Augsburg. Därvidlag görs en jämförelse med femdukaten 1626 från samma stad, vilken uppvisar en motsvarande stadsvy (jfr katalognummer 398 och 401). I artikeln av Ulonska och Birkholz följs denna teori upp. Attribueringen av den aktuella myntserien till Augsburg instämmer författarparet i, och de anser tom att ingen mindre än Sebastian Dattler varit ansvarig för graveringen av stamparna.

Detta senare antagande synes vara svårare att acceptera; praktpräglingarna med Gustav Adolf till häst är av en väsentligt grövre stil än de "säkra" Augsburgpräglingarna, av vilka riksdalern 1632 är den mest kända – för övrigt ett av mästerverken bland de svenska besittningsmynten (fig 2).

Augsburg intogs den 10 april 1632 av Gustav II Adolf. Den kejserliga garnisonen uppgav staden utan strid efter förhandlingar och tilläts utgå med alla militära hedersbetygelser. Avtåget beskådades av Gustav Adolf i egen person. Kungen lät därefter omedelbart förbättra och utbygga stadens försvarsverk. Till ståthållare i Augsburg utsågs Bengt Bengtsson Oxenstierna, rikskanslerns kusin. Stadens politiska ställning fixerades i ett fördrag, vilket innebar att den blev en av det svenska väldets strategiska nyckelpositioner i Sydtykland. Under det för svenskarna olyckliga året 1634 återtog dock Augsburg av de kejserliga styrkorna.

I fördraget med staden, daterat Ingolstadt 19/29 april 1632, reglerades också dess kontribution till den svenska krigsmakten. Augsburg skulle från och med 1 maj samma år "Monatlichen Zwainzigh Tausend Reichthaler in die Königl. Cassam vnfelbar inbringen", dvs ovillkorligen inbetala 20000 riksdaler i måna-

den till den kungliga kassan. Det är säkerligen mot denna bakgrund, som vi skall se den ymniga utmyntningen av valsverkspräglade riksdalrar med Gustav II Adolfs porträtt under 1632.

Den svenske ståthållaren i Augsburg, Bengt Oxenstierna, är även känd under namnet "Resare-Bengt" efter de vidsträckt resor som han företog under åren 1611-1620 genom Europa och Orienten. Därvidlag besökte han bl a Jerusalem, Bagdad, Damaskus och Egypten. Sentida resenärer har också funnit hans namn ristat i bla ruinererna av Persepolis. Sina resor dokumenterade herr Bengt i en dagbok, som tyvärr försvunnit och inte kunde ligga till grund för en år 1921 utkommen levnadsteckning, författad av Sven Hedin.

Augsburgs betydelse som viktig svensk stödjepunkt i kombination med Bengt Oxenstiernas ställning såsom guvernör i staden (samt över övriga länder och städer i Schwaben) har förmodligen påkallat behovet av praktmynt för representationsändamål.

Myntmästare för svenskarna var, enligt Ulonska och Birkholz, Johann Bartholomäus Holsen – inte Balthasar Schmid som anges i tidigare litteratur. Skälet till detta antagande är att på Augsburgmynten ifråga återfinns en hästsko ("Hohleisen"), som ju bara kan syfta på myntmästarens familjenamn. I övrigt är inga andra detaljer kring denna myntpräglings kända i dagsläget.

Litteratur

Ahlström, B, Almer, Y & Hemmingsson, B: *Sveriges mynt 1521-1977* (Sthlm 1976).

Ahlström, B, Almer, Y & Jonsson, K: *Sveriges besittningsmynt* (2:a uppl., Sthlm 1980, s 160-162).

Appelgren, T G: *Bernhard Olofssons svenska myntsamling*, I (Gbg 1946, s 10-11).

Generalstaben: *Sveriges krig 1611-1632*, band VI. *Från Lech till Lützen* (Sthlm 1939, s 1ff).

Hildebrand, B E: *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer*, I (Sthlm 1874, s 183ff, nr 172-175).

Sveriges traktater med främmande makter, 5:1 (Sthlm 1903, s 749ff).

Fig 1. 4 riksdaler 1633, med vy över Augsburg på åtsidan; tidigare hänförd till Stockholm. Privat ägo.

Fig 2. Augsburg, riksdaler 1632. Privat ägo. Foto (liksom föreg): Gabriel Hildebrand.

Fig 3. Karta över Augsburg före svenskarnas intåg 1632. Kopparstick av Gabriel Boden. På mynten är staden sedd från öster.

SEDELNYTT

USA

Förenta staterna har 1996 utgivit en ny sedel i valören 100 dollar.

Storlek: 156 x 66 mm

Framsida: porträtt av Benjamin Franklin (förstorat)

Baksida: avbildning av Independence Hall

Vattenmärke: porträtt av Benjamin Franklin

Microtext: på framsidan i talet "100" i nedre vänstra delen finns "USA 100" repeterat. På Benjamin Franklins rock finns orden "THE UNITED STATES OF AMERICA". Det finns ingen microskrift i linjen runt porträttet.

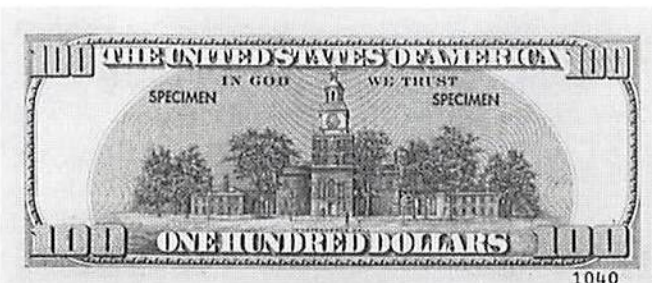
Säkerhetsråden är inlagd till höger om Federal Reserves emblem.

Den nya 100-dollarsedeln introducerades 25 mars 1996. De flesta amerikaner kommer knappast att märka bytet av sedlar – vanliga människor har mest 1-, 5-, 10- och 20-dollarsedlar i plånboken.

Men runt om i världen orsakar sedeln stor oro. Det gäller främst de som producerat en massa falska 100-dollarsedlar och alla ryssar, som nu tror att de gamla omedelbart blir värdelösa.

När sedeln nu släpps är det första gången sedan 1929 som den sk "C-note" får ett nytt utseende. Färgerna förblir grönt och svart.

Den nya designen började planeras för mer än tio år sedan, när de första avance-

rade färgkopiatorerna gjorde de enkelt att förfalska sedlar. Men det är först nu som sedlarna kommer i cirkulation. De kommer successivt att ersätta de gamla när de kommer till bankerna. Enligt en uppskattning från Federal Reserve Bank cirkulerar runt två tredjedelar av samtliga dollarsedlar utanför USA:s gränser. Enbart i Ryssland lär det finnas mellan 15 och 20 miljarder dollar. Det är den största summan i något land vid sidan av USA. Varje vecka går ett flygplan lastat med 100-dollarsedlar från New York till Moskva. Avsändare

är Republic National Bank i New York som säljer fler dollar till ryska banker än någon annan. 100-dollarsedeln är något av en inofficiell valuta i Ryssland. Av den orsaken blir många ryssar oroliga när förändringar aviseras.

Källa

Henriksson, K., *Ny amerikansk 100-dollarsedel oroar världen*, Notis i Svenska Dagbladet måndagen den 25 mars 1996.

Symposium i Oslo 5–6 september 1996

Vid Universitetets Myntkabinetet i Oslo samlades under två dagar fjorton numismatiker och historiker från Köpenhamn, Stockholm, Helsingfors och Oslo för att diskutera ämnet **Medeltidens myntindragningar i Norden**. Föredragen bygger i tre fall på avhandlingsarbeten (Kilger, Grønder-Hansen, Gullbekk). Symposiumet är tänkt som en inledning till fortsatta nordiska – förhoppningsvis årligt återkommande – symposier i skilda numismatiska ämnen.

Följande sex föredrag hölls i nämnd ordning:

Christoph Kilger (doktorand, Numismatiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet): *Monetaritet och feodalitet – myntets ytringar i det feudala landskapet under 1000-talet*.

Kenneth Jonsson (professor, Numismatiska forskningsgruppen vid Stockholms universitet): *Översikt över myntindragningarna i Sverige 1200–1361/3*.

Jon Anders Risvaag (cand.philol., Universitetets Myntkabinetet, Oslo): *Pengsaneringer i Finnmark etter 2. Verdenskrig*.

Jørgen Steen Jensen (overinspektør, Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet, Köpenhamn): *Møntindragning i Danmark ca 1050–1200*.

Keld Grønder-Hansen (Ph. D., Den Kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet, Köpenhamn): *Møntindragning i Danmark ca 1241–1340*.

Svein H. Gullbekk (stipendiat vid Universitetets Myntkabinetet, Oslo): *Myntindragninger i Norge ca 1050–1319*.

Dessutom deltog Birgitta Fritz, Riksarkivet, Stockholm, Henrik Klackenbergh, KMK, Tuukka Talvio, Museiverket, Finlands Nationalmuseum, Helsingfors, professorerna Arne Nedkvitne, Historisk institutt, Universitetet, Oslo, och Kolbjørn Skaare, Universitetets Myntkabinetet, Oslo, vidare Ulrika Bornestaf och Nanouschka Myrberg, studenter vid Numismatiska Forskningsgruppen vid Stockholms universitet, samt underreklam.

Föredragen kommer att publiceras löpande i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.

MGL

Auktion 134

28 november 1996

Plats/tid: Kungliga Myntkabinettets lokaler, Slottsbacken 6, Gamla Stan, Stockholm. Klockan 18.15

Visning av objekten sker auktionsdagen: Klockan 16.30 - 18.00, lokal enligt ovan.

För att få bjuda på SNFs auktioner måste du vara medlem i någon till Nordisk Numismatisk Union ansluten förening. Medlemmar i till SNF anslutna klubbar/föreningar måste gemensamt lämna bud i sin klubbs/förenings namn. Kontant betalning gärna med check, som skall utställas på auktionsförrättaren. Inropat material översändes mot postförskott, varvid porto tillkommer. Insända bud skall ange ett bestämt högsta bud för ett bestämt objekt. Vid identiska bud inkomna per post ges förtur åt det först poststämplade. Äganderätten övergår till köparen då full betalning erlagts. Eventuella reklamationer skall för att kunna beaktas framföras senast en vecka efter att inköpta objekt erhållits.

Frånvarande medlemmars uppdrag för inrop vid auktionen mottages av auktionsförrättare Jan Karlsson, Götgatan 3, 753 15 UPPSALA. Anbud skall vara auktionsförrättaren tillhanda senast 2 dagar före auktionsdagen. Eventuella korrigeringar efter listans tryckning kommer löpande att finnas tillgängliga på Svenska Numismatiska Föreningens internetsida samt i auktionslokalen under auktionsdagen. Uppnådda priser publiceras snarast på föreningens internetsida, samt i nästkommande auktionsnummer av Svensk Numismatisk Tidskrift.

Svenska Numismatiska Föreningens internetadress: <http://www.users.wineasy.se/snf/>

Uppgifterna i katalogen har utarbetats av Jan Karlsson, Anders Nordin, Kjell Holmberg och Anders Frösell.

All litteratur håller normal kvalite om ej annat anges.

Medaljer:

Akademimedaljer:

1	Adelcrantz, Carl Fredrik. 1716-1796.
Arkitekt. Ehrensv.436 1947. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
2	Afzelius, Adam. 1750-1837.
Professor. WII:B7, Ehrensv. 302, 1930. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små kanthack.	01
3	Arrhenius, Svante. 1859-1927.
Fysiker. Ehrensv.361, 1937. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	1+/01
4	Bäck, Abraham. 1713-1795.
Läkare. WII:66, Ehrensv.313, 1931. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
5	Bäckström, Edvard. 1841-1886.
Ehrensv.466, 1954. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	01
6	Berch, Carl Reinhold. 1706-1777.
Numismatiker. Hy.II:337:6 Ehrensv.115, 1912. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
7	Berg, Johan. 1851-1931.
Kirurg. Ehrensv. 430, 1946. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
8	Bergman, Torbern. 1735-1784.
Metallurg. Ehrensv.471, 1957. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01

9	Bergstrand, Östen. 1873-1948. Astronom. 1961. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
10	Brauner, Johan. 1712-1773. Friherre. Ehrensv.393, 1941. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
11	Brinell, Johan Aug. 1849-1925. Metallurg. WII:184:2 Ehrensv.337, 1934. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	1+/01
12	Cederschjöld, Pehr Gustaf.1782-1848. Professor. Ehrensv.469, 1956. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
13	Charlier, Carl Vilhelm Ludvig. 1862-1934. Astronom. 1960. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
14	Collin, Nils. 1746-1831. Teologie doktor. Ehrensv.371, 1938. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	01
15	Davidsson, David. 1854-1942. Nationalekonom. Ehrensv.455, 1949. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
16	Ericson, Nils. 1802-1870. Järnvägsbyggare. Hy.II:164:2, Olsén 289, 1885. Av Lea Ahlborn. Silver 31 mm. Små Kanthack.	01
17	Gadolin, Johan. 1760-1852. Kemist. 1965. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
18	Gylden Hugo. 1841-1896. Astronom. Ehrensv.380, 1939. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	01
19	Hallenberg, Jonas. 1748-1834. Numismatiker. 1955. Av Ivar Johnsson. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
20	Högbom, Arvid Gustav. 1857-1940. Geolog. Ehrensv.465, 1954. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
21	Holmgren, Frithiof 1831-1897. Fysiolog. 1964. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
22	Levertin, Oscar. 1862-1906. Författare. Ehrensv.417, 1943. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
23	Lovén, Nils. 1796-1858. Prost. WII:100 Ehrensv.247, 1924. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
24	Martini, Olaus. 1557-1609. Ärkebiskop. HyII:20, 1903. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	1+
25	Mittag-Leffler, Magnus Gustav. 1846-1927. Matematiker. Ehrensv.419, 1944. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	01
26	Mörner, Adolf Göran. 1773-1838. Statsråd. 1959. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
27	Mörner, Karl Axel Hampus. 1854-1917. Kemist. 1968. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm. Små Kanthack.	01
28	Nilsson-Ehle, Nils Herman. 1873-1949. Professor. 1971. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
29	Nobel, Alfred. 1833-1896. Kemist. Donator WII:134:11 Ehrensv.268, 1926. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
30	Oxenstierna, Bengt. 1591-1643. Riksråd. WI:13 Ehrensv.167, 1917. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01
31	Phragmén, Lars Edvard. 1863-1937. Matematiker. 1958. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
32	Rosén von Rosenstein, Nils. 1706-1773. Läkare. Ehrensv.446, 1949. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01

33	Salvius, Lars. 1706-1773. Författare. WII:52 Ehrensv.289, 1928. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	1+/01
34	Schefferus, Johannes. 1621-1679. Professor. Ehrensv.464, 1953. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01
35	Schröderheim, Elis. 1747-1795. Författare. Ehrensv.397, 1941. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01
36	Sjögren, Hjalmar. 1856-1922. Professor. Ehrensv.352, 1936. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små Kanthack.	1+/01
37	Söderberg, Hjalmar. 1869-1941. Författare. Ehrensv.454, 1950. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm. Små Kanthack.	01
38	Solander, Daniel. 1733-1782. Linnés lärjunge. Ehrensv.388, 1940. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
39	Tingstadius, Johan Adam. 1748-1827. Språkman. Ehrensv.458, 1951. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01
40	Viman, Anders. 1865-1959. Matematiker. 1966. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm.	01
41	von Post, Hampus. 1822-1911. Professor. Ehrensv.399, 1944. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm.	01
42	Wikner, Pontus. 1837-1888. Filosof. Ehrensv.378, 1938. Av Erik Lindberg. Silver 45 mm.	01
43	Wirsén, Gustav Fredrik. 1776-1827. Greve. WII:83, Ehrensv.321, 1932. Av Erik Lindberg. Silver 31 mm. Små kanthack.	01

Övriga:

44	Aktiebolaget Separator 1883 - 1908. Av Erik Lindberg. Silver 60 mm, 130 gr.	1+
45	Appelberg, Carl Magnus. SHT's stiftare 1890. Från SHT till minne av förtio års fröjder. Av A. Lindberg. Brons 56 mm.	1+
46	Brandförsäkringsaktiebolaget Fenix. Eugen Samson. Av Erik Lindberg. Silver 56 mm, 100 gr.	1+/01
47	Geijer, Erik Gustaf. 1783-1847. Skald. Av Ivar Johnsson 1957 Silver 55 mm.	01
48	Hamilton, Hugo. Av Erik Lindberg. Silverplakett 63 x 45 mm. 95 gr.	1+
49	Hästavels Främjande. Prisbelöning. 1928. Silver 42 mm 37 gr.	1+/01
50	Karling, Sten. 1906- . Konsthistoriker. Av Liss Ericsson. Bronsplakett 62x62 mm.	01
51	Lindberg, Adolf. 1839-1916. Myntgravör. Av Leo Holmgren. Silver 45 mm. Små Kanthack.	01
52	Oscar II 70 år. Av A. Lindberg. Tenn 56 mm.	1+/01
53	Romdahl, Axel. 1880-1951. Konsthistoriker. Av Bror Hjort. Brons 56 mm.	01
54	Stenberger, Mårten. 1898-1973. Arkeolog. Av Gunvor Svensson-Lundkvist. Brons 60 mm.	01
55	Stockholms Enskilda Bank 1856 - 1956. Jubileumsplakett monterad på träplatta. Silver 74 mm.	01

56	Stockholms Enskilda Bank 1856 - 1956. Jubileumsmedalj i silver. 63 mm, 120 gr. Sporrang.	01
57	Stockholms Enskilda Bank. Till Marcus Wallenberg bankens vice verkställande direktör 1892 - 1911. Silver, 63 mm, 110gr, Erik Lindberg 1928.	1+
58	Stockholms Inteckningsgaranti Aktiebolag. Till J. H. Palme Bankens grundare. 1931. Brons, 63 mm.	1+/01
59	Tegner d.y. Esaias. 1843-1928. Språkforskare. 1962. Av Ivar Johnsson. Silver 45 mm.	1+/01
60	Uppsala Universitets 450 års jubileum. Av Erik Lindberg. Silver 1927. 40 mm, 30 gr.	1+
61	Örebro Läns Hushållningssällskap. Av Lea Ahlborn Olsén. Silver 305. Silver 44 mm. Små Kanthack.	01
62	20:e Allmänna Svenska Lantbruksmötet. Norrköping 1906. Av Erik Lindberg. Brons 50 mm.	1+

Litteratur:

Böcker:

- 63 **Aakjær, S. (Red.)**
Mynt, Nordisk kultur XXIX. Stockholm 1936.
- 64 **Abel, U.**
Carl Milles. Form, idé, medaljkonst. Stockholm 1980. 3 ex.
- 65 **Gadoury, V.**
Jetons 1991. Parma 1991.
- 66 **Hamrin, C. och Hyllengren, J. L.**
Svensk myntförteckning. Del I. Stockholm 1988.
- 67 **Holst, G.**
Spelpenningar avsedda för kortspel. Göteborg 1977.
- 68 **Jönson, L.-I. och Lagerqvist, L. O.**
Erik XIV: s mynt med "Göteborgsmotiv". Göteborg 1975.
- 69 **Jonsson, K.**
Viking-Age Hoards and Late Anglo-Saxon Coins. Stockholm 1987. Inb.
- 70 **Lagerqvist och Nathorst-Böös.**
Mynt, sedlar och medaljer. Borås 1981.
- 71 **Lagerqvist och Rasmusson (Red.)**
Commentationes de nummis saeculorum IX - XI. In Suecia repertis. Vol 1. 1961.
- 72 **Linder-Welin, U. S.**
Svensk koppar och kopparmyntning. Bergslagens Museum 1965.
- 73 **Litherland, A.R. och Simpkin, B.T.**
Spink's standard catalogue of British and associated orders, decorations & medals with valuations. London 1990.
- 74 **Malmer, B.**
Olof Skötkonungs mynt och andra Ethelred-imitationer. Lund 1965.
- 75 **Malmer, B.**
Mynt och människor. Uddevalla 1968.
- 76 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 1. Akeback-Atlingbo. Lund 1975. Hft.
- 77 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 2. Bäl-Buttle. Lund 1977. Hft.

- 78 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 3. Dalhem-Ethelhem. Motala 1982. Hft.
- 79 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 4. Fardhem-Fröjel. Motala 1982. Hft.
- 80 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 16. Dalarna. 1 Falun-Rättvik. Lund 1979. Hft.
- 81 **Mansfeld-Büllner, H.V.**
Afbildninger af samtlige hidtil kjendte danske mønter fra tidsrummet 1241-1377. Faksimil, Köpenhamn 1964.
- 82 **Plant, R.**
Arabic coins and how to read them. London 1980.
- 83 **Poey D'Avant, F.**
Monnaies Féodales De France I-III. Graz 1961.
- 84 **Rasmusson, N. L.**
Svenska Besittningmynt. Stockholm 1959.
- 85 **Rosignoli, G.**
Ribbons of orders, decorations and medals. Poole 1976.
- 86 **Sear, D.**
Byzantine coins and their values. London 1974.
- 87 **Tingström, B.**
Svensk numismatisk uppslagsbok. Stockholm 1972. Inb.
- 88 **Wallen, L.**
Riksgälden. Den svenska statsskulden 1697-1834. SNF:s småskrifter nr 4. Stockholm 1985. Hft.
- 89 **Werlich, R. och Andolenko, S.**
Badges of imperial Russia. Military, civil, religious. Washington 1983.
- 90 **Wettmark, M.**
Felpräglade mynt. SNF:s småskrifter nr 6. Stockholm 1991.
- 91
Atlas over Danmarks mønter ca. 870-1241. 19 tavler efter P. Hauberg. Faksimil, Köpenhamn 1965.
- 92
Die Saurmasche Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge von etwa dem Beginn der Groschenzeit bis zur Kipperperiode. Frankfurt/Main u år.
- 93
Isidor Adolf Bonniers samling af svenska medeltidsmynt. Faksimil, Köpenhamn 1957.
- 94
Gustaf Cavallis samling av svenska koppermynt Gustav II Adolf-Oscar II 1611-1907. Faksimil. Stockholm 1971.

Periodiska publikationer:

- 95 **Nordisk Numismatisk Årsskrift.**
1946-1981, komplett. 1946-1970 hft, 1971-1981 inb. 31 ex.
- 96 **Numismatiska Meddelanden 16.**
Stockholm 1905. Hft.
- 97 **Numismatiska Meddelanden 33.**
Tillägnad Bengt Thordeman. Stockholm 1983. Inb.
- 98 **Numismatiska Meddelanden 35.**
Studies in Late Anglo-Saxon Coinage. Stockholm 1990. Inb.

Litteratur ur Erik Gambys bibliotek:

Böcker:

- 99 **Aakjær, S.**
Maal, Vægt og Taxter i Danmark. Särtryck ur Nordisk Kultur XXX. 1936. Hft.
- 100 **Aakjær, S. (Red.)**
Mynt, Nordisk kultur XXIX. Stockholm 1936. Hft.
- 101 **Ahlström, Almer och Jonsson.**
Sveriges besittningsmynt. Stockholm 1980. Inb.
- 102 **Appelgren, T. G.**
Gustav Vasas mynt. Stockholm 1933. Hft.
- 103 **Arne, T. J.**
La Suède et L'orient. Upsala 1914. Hft.
- 104 **Babelon, J.**
La Médaille en France. 1948. Hft.
- 105 **Beije, R.**
Svenskt banklexikon. Stockholm 1942. Inb.
- 106 **Bendixen, K.**
Danmarks Mønt. 1976. Hft.
- 107 **Bolin, S.**
Ur penningens historia. Lund 1962 Hft.
- 108 **Bolin, S.**
Fynden av romerska mynt i det fria Germanien. Lund 1926. Hft.
- 109 **Brenner, E.**
Thesaurus nummorum Sveo gothicorum. 1731. Vackert komplett exemplar, tryckt på tjockare papper. Ryggen troligen restaurerad. Skinnband.
- 110 **Brenner, E.**
Thesaurus nummorum Sveo gothicorum. Faksimil. Stockholm 1972. Hft.
- 111 **Brisman, S.**
Sveriges affärsbanker. Stockholm 1924. Hft.
- 112 **Brooke, G. C.**
English Coins. 1950. Inb.
- 113 **Bruun, L.E.**
Schwedische Münzen I och II. Text och Planschdel. 1914. Halvfranskt band.
- 114 **Dijkman, P.**
Observationer som kunna gifva anledning till dhe forna, Swenskars och göthers penninge rächningz beskaffenhet. Faksimil. Göteborg 1980. Hft.
- 115 **Dolley, M.**
Anglo-Saxon Pennies. London 1964. Hft.
- 116 **Ebengreuth, A. L.**
Allegemene Münzkunde und Geldgeschichte. 1976. Hft.
- 117 **Estrup, I. (Red.)**
Festrift till K. G. Kaaber. Holbæk 1976. Hft.
- 118 **Fassbender, D.**
Lexikon für Münzsammler. 1983. Hft.
- 119 **Flensborg, P.**
Møntårbogen 1977. Värderingspriser på danska vikinga- och medeltidsmynt. 1977. Hft.
- 120 **Flensmarck, T.**
Skånska mynt och deras mästare. Kristianstad 1984. Hft.

- 121 **Frey, A. R.**
Dictionary of Numismatic Names. 1947. Inb.
- 122 **Galster, G.**
Unionstidens Udmøntninger. Köpenhamn 1972. Inb.
- 123 **Gamby, E.**
1. Sveriges penningväsen 1946, (Studentföreningens Verdandis småskrifter), 2. Auktionspriser å Svenska Riksdalermünt 1938, 3. Sveriges penningväsen 1937, 4. Smärre uppsatser I-V av B. E. Hildebrand med förord av Erik Gamby, 1937. Hft.
- 124 **Gilles, K.-J.**
Die Trierer Münzprägung im Frühen Mittelalter. 1982. Hft.
- 125 **Hansen, L.**
Danmarks officielle Pengesedler. 1713 - 1983. Köpenhamn 1983. Inb.
- 126 **Hatz, G.**
Handel und Verkehr zwischen dem Deuchen Reich und Schweden in der späten Wikingerzeit. Lund 1974. Hft.
- 127 **Heckscher och Rasmusson.**
Sveriges Mynthistoria. Stockholm 1982. Hft.
- 128 **Hede, H.**
Danmarks og Norges Mønter 1541-1814-1970. 1971. Inb.
- 129 **Hildebrand, B.**
C.J. Thomsen och hans lärda förbindelser i Sverige 1816-1837. Del 1 och 2. Stockholm 1937, 1938. Hft.
- 130 **Hildebrand, B. E.**
Anglosachsiska Mynt. Stockholm 1881. Hft.
- 131 **Hildebrand, B. E.**
Sveriges och Svenska konungahusets minnespenningar. Del 1 - 2. Stockholm 1874, 1875. Röda helklotband.
- 132 **Hildebrand, H.**
Från äldre tider. Något skadat titelblad samt något nött band. 1882. Halvfranskt band.
- 133 **Hill, G.**
Treasure Trove in law and practice. Oxford 1936. Inb.
- 134 **Högberg, T.**
Svenska numismatiker under fyra sekler. Göteborg 1961. Inb.
- 135 **Holst, H.**
Medaljekunst Oslo 1940. Hft.
- 136 **Janse, O. R.**
Le travail de l'or'en Suède a l'époque mérovingienne. Orléans 1922. Hft. Omslaget utbytt mot maskinskrivet dito.
- 137 **Jesse, W.**
Quellenbuch Zur Münz und Geldgeschichte des Mittelalters. 1983. Inb.
- 138 **Jonsson, K.**
The new Era. Stockholm 1987. Hft.
- 139 **Jonsson, K.**
Viking-Age Hoards and Late Anglo-Saxon Coins. Stockholm 1987. Inb.
- 140 **Kasanowsk, A.**
Liburnen Fleuten Luxuliner. Schiffe auf Münzen. Hamburg 1986. Inb.
- 141 **Kock, K.**
Skånska Privatbanken. Minnesskrift 1931. Hft.
- 142 **Kroman och Steen-Jensen.**
Inflation. Köpenhamn 1976. Samt den Kongelige Mønt. Köpenhamn 1983 (Anonym). 2 st. Hft.
- 143 **Lagerqvist och Nathorst-Böös.**
Vad kostade det? Borås 1984. Inb.

- 144 **Lagerqvist och Nathorst-Böös.**
Mynt, sedlar och medaljer. Borås 1981. Inb.
- 145 **Lagerqvist och Nathorst-Böös.**
Mynt och medaljer. Stockholm 1960. Inb.
- 146 **Lagerqvist och Rasmusson (Red.)**
Commentationes de nummis saeculorum IX - XI. In Suecia repertis. Vol 1. 1961. Hft.
- 147 **Lagerqvist, L. O.**
Axel Wallenberg, Medaljer. Stockholm 1978. Inb.
- 148 **Lagerqvist, L. O.**
Svenska mynt under vikingatid och medeltid. Stockholm 1970. Inb.
- 149 **Lebecq, S.**
Merchands et navigateurs Frisons du haut moyen âge. Volym 1 och 2. 1983. Hft.
- 150 **Levertin, O.**
Svensk konst och Svensk natur. Stockholm 1923. Hft.
- 151 **Lilienberg, V. E.**
Förteckning över Timmermansordens mynt- och medaljsamling. Stockholm 1910. Hft.
- 152 **Linder-Welin, U. S.**
Svensk koppar och kopparmyntning. Bergslagens Museum 1965. Hft.
- 153 **Lindgren, T.**
Riksbankens sedelhistoria 1668-1968. Stockholm 1968. Inb.
- 154 **Lindgren, T.**
Sveriges mynt 1719-1776. Stockholm 1953. Hft.
- 155 **Lund Hansen, U. (Red.)**
Christian Jürgensen Thomsen, 1788-1988. København 1988. Inb.
- 156 **Malmer och Rasmusson (Red.)**
Commentationes de nummis saeculorum IX - XI. In Suecia repertis. Vol 2. 1968. Hft.
- 157 **Malmer, B.**
Den senmedeltida penningen i Sverige. Stockholm 1980. Hft.
- 158 **Malmer, B.**
The Sigtuna Coinage c. 995 - 1005. Stockholm 1989 Inb.
- 159 **Malmer, B.**
Kung Olofs mynthus. Stockholm 1991. Hft.
- 160 **Malmer, B.**
Olof Skötkonungs mynt och andra Ethelred-imitationer. Lund 1965. Hft.
- 161 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 1. Akeböck-Atlingbo. Lund 1975. Hft.
- 162 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 2. Bäl-Buttle. Lund 1977. Hft.
- 163 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 3. Dalhem-Ethelhem. Motala 1982. Hft.
- 164 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 1. Gotland. 4. Fardhem-Fröjel. Motala 1982. Hft.
- 165 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 3. Skåne. 1. Åhus-Grönby. Lund 1985. Hft.
- 166 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 8. Östergötland. 1 Älvestad-Viby. Motala 1983. Hft.
- 167 **Malmer, B. (Red.)**
Corpus nummorum saeculorum IX-XI. 16. Dalarna. 1 Falun-Rättvik. Lund 1979. Hft.

- 168 **Malmer, M. P.**
Metodproblem inom järnålderns konsthistoria. Lund 1963. Hft.
- 169 **Mansfeld-Büllner, H.V.**
Danske Mønter 1241-1377. Faksimil. Köpenhamn 1974. Hft.
- 170 **Mattson, G.O.**
The Gods, Goddesses and Heroes on the Ancient Coins of the Bible Lands. Stockholm 1969. Inb.
- 171 **Mortensen, M.E.**
1. Fortegnelse over danske møntauktionskataloger, 1980. 2. The buyers at the auction of C.J. Thomsen's medieval coins, September 22, 1876. 1979. Hft.
- 172 **Mørkholm, O. (Red.)**
Den kongelige Mønt- og Medaillesamling. 1781-1981. Odense 1981. Hft.
- 173 **Mørkholm, O. (Red.)**
Den kongelige Mønt- og Medaillesamling. 1781-1981. Odense 1981. Hft.
- 174 **Nathorst-Böös, E.**
Hela världens tjuv. Stockholm 1973. Hft.
- 175 **Oldenburg, J. F. H.**
J.F.H. Oldenburg Svenska Myntkabinett. Förteckning öfver framlidne kontorschefen J.F.H. Oldenburg samling af Sveriges och dess Utländska Besittningars Mynt samt Fredrik I:s Hessiska mynt. Stockholm. Särtryck av auktionskatalogerna med handskrivna prisnoteringar. Med Gustav Cavallis namnteckning på inre omslag. Något slitet exemplar. Halvfranskt band.
- 176 **Oldenburg, J. F. H.**
Beskrivning öfver J. F. H. Oldenburgs samling. Faksimil. Inb.
- 177 **Ossbahr, C. A.**
Mynt och medaljer, slagna för främmande makter i anledning av krig mot Sverige. Uppsala 1927. Hft.
- 178 **Petersson, H.B.A.**
Anglo-Saxon Currency. Lund 1969. Hft.
- 179 **Petersson, H.B.A.**
Anglo-Saxon Currency. Lund 1969. Hft.
- 180 **Platbarzdis, A.**
Sveriges första banksedlar 1661-1668. Stockholm 1960. Inb.
- 181 **Platbarzdis, A.**
Die königlich Swedische Münze in Livland. Stockholm 1968. Hft.
- 182 **Rasmussen och Steenstrup.**
Numismatisk Index. Register till NNUM 1936-70. Köpenhamn 1976. Inb.
- 183 **Rasmusson, N. L.**
Svenska Besittningmynt. Stockholm 1959. Hft.
- 184 **Rasmusson, N. L.**
Mynt- och medaljsamlade inom det svenska kungahuset. Hft.
- 185 **Rasmusson, N. L. (Red.)**
Modern Medaljkonst. Stockholm 1955. Hft.
- 186 **Rydbeck, O.**
Från Lunds Universitets Historiska Museum. Lund 1918. Bakre omslag saknas. Hft.
- 187 **Rydbeck, O. (Red.)**
Meddelanden från Lunds Universitets Historiska Museum. Här ingår: Rasmusson, N. L.: Från ett myntfynd från Dalby. Lund 1944. Hft.
- 188 **Schive, C. I.**
Norges Mynter i Middelalderen. Faksimil av planscher 1974. Hft.
- 189 **Schou, H. H.**
Beskrivelse av Danske og Norske Mønter. Faksimil 1983. Inb.

- 190 **Schrötter.**
Wörterbuch der Münzkunde. Berlin 1970. Inb.
- 191 **Schück, H.**
Ett porträtt från frihetstiden, Carl Reinhold Berch. Stockholm 1923. Hft.
- 192 **Skaare, K.**
Coins and Coinage in Viking-age Norway. Lund 1976. Inb.
- 193 **Skovmand, R.**
De Danske Skattefund fra Vikingatiden og den ældste Middelalder indtil 1150. Aarbøger for Nordisk oldkyndighed og historie. København 1942. Hft.
- 194 **Stavenow och Schück.**
Gustav II Adolfs utställningen 1932. Stockholm 1932. Hft.
- 195 **Steen-Jensen, J.**
Numismatisk opslagsbog. Köpenhamn 1974. Hft.
- 196 **Steen-Jensen, J.**
Møntsamlere og forskere. Dansk Numismatisk Forening 1885-1985. 1985. Hft.
- 197 **Steen-Jensen, J. (Red.)**
De skriftlige kilder til Danmarks middelalderlige Møntvæsen. Köpenhamn 1989. Hft.
- 198 **Steen-Jensen, J. (Red.)**
Hikuin 11. Festskrift till Brita Malmer 60 år. 1985. Inb.
- 199 **Stenersen, L. B.**
Mynfundet fra Grælid i Thydalen. Christiania 1881. Hft.
- 200 **Stenström, S.**
Arvid Karlsteen hans liv och verk. Göteborg 1944. Hft.
- 201 **Talvio, T.**
Rahan Vuoksi. Helsingfors 1989. Hft.
- 202 **Thordeman, B.**
Några Svensk - Norska Numismatiska problem i belysning av ett Västsvenskt skattfynt. Stockholm 1935, samt 2 stycken särtryck. Hft.
- 203 **Thordeman, B.**
Dolda skatters hemligheter. Stockholm 1941. Hft.
- 204 **Tingström, B.**
Sveriges plåtmynt 1644-1776. Uppsala 1984. Hft.
- 205 **Tingström, B.**
Svensk numismatisk uppslagsbok. Stockholm 1972. Inb.
- 206 **Tingström, B.**
Plate money. Uppsala 1986. Inb.
- 207 **Törngren, S.**
Kristinas ettöringar av koppar. Malmö 1991. Hft.
- 208 **Uggla af, C. R.**
Gotländska Silverskatter från Valdemarstågets tid. Stockholm 1936. Hft.
- 209 **Wallen, L.**
Sveriges sedlar. Del 1-2. Värderingspriser, Stockholm 1984. Hft.
- 210 **Warburg, K.**
Hedlinger- Ett bidrag till frihetstidens konsthistoria. Göteborg 1890. Hft. Något trasigt omslag.
- 211 **Wennström, T.**
Studier över böter och myntvärden i Västgötagarna. Lund 1931. Hft.
- 212 **Wiséhn, E.**
Myntkontakt: Register 1972-1982. Stockholm 1986. Hft.

- 213 Ziervogel, E.
Utkast till offentliga historiska föreläsningar öfver Swenska myntkunskapen. Uppsala 1753. Faksimil 1984. Hft.
- 214
Choix de Médailles en Vente a La Monnaie. 1926. Hft.
- 215
Från stenålder till rokokon. Studier tillägnade Otto Rydbeck. Lund 1937. Hft.
- 216
KVHAA's Handlingar del 24. Saknar omslag. Här ingår del 2 av Stiernsteds: Om kopparmyntningen i Sverige. Stockholm 1864. Hft.
- 217
Kungliga Mynt- och Justeringsverket, Årsberättelser 1922, 1923, 1924. Inb. Blått helklot.
- 218
Numismatiska Litteratursällskapet i Göteborg: Mynten i Gustav I:s Registratur, Mynt av Arabiskt ursprung funna i Skandinavien. Göteborgs Numismatiska Förenings Småskrifter: Romerska Myntporträtt, Antika Ärtalsmynt, Dirhemmen-Ett medeltida världsmünt. Totalt 5 skrifter. Hft.
- 219
Svenska Numismatiska Föreningen. Smärre skrifter: Nr 1, 4, 5, 6. Hft.

Periodiska publikationer:

- 220 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1936. Hft.
- 221 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1936. Hft.
- 222 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1937. Hft.
- 223 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1938. Hft.
- 224 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1939. Hft.
- 225 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1940. Hft.
- 226 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1942. Hft.
- 227 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1951. Hft.
- 228 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1952. Hft.
- 229 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1953. Hft.
- 230 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1954. Hft.
- 231 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1955. Hft.
- 232 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1956. Hft.
- 233 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1957-1958. Hft.
- 234 Nordisk Numismatisk Årsskrift.
1959. Hft.

- 235 **Nordisk Numismatisk Årsskrift.**
1960. Hft.
- 236 **Nordisk Numismatisk Årsskrift.**
1961. Hft.
- 237 **Numismatiska Meddelanden 3.**
Stockholm 1876. Skadat omslag. Hft.
- 238 **Numismatiska Meddelanden 5.**
Stockholm 1887. Hft.
- 239 **Numismatiska Meddelanden 13.**
Stockholm 1892. Trasig rygg. Hft.
- 240 **Numismatiska Meddelanden 16.**
Stockholm 1905. Hft.
- 241 **Numismatiska Meddelanden 17.**
Stockholm 1905 - 1915. Komplet i delar. Planscher delvis nytryck 1975. Hft.
- 242 **Numismatiska Meddelanden 18.**
Stockholm 1908. Hft.
- 243 **Numismatiska Meddelanden 22.**
Stockholm 1918. Trasigt omslag. Hft.
- 244 **Numismatiska Meddelanden 23.**
Stockholm 1923. Hft.
- 245 **Numismatiska Meddelanden 24.**
Minnespenningar över enskilda Svenska Män och Kvinnor. Stockholm 1925. Hft.
- 246 **Numismatiska Meddelanden 25.**
Stockholm 1930. Hft.
- 247 **Numismatiska Meddelanden 26.**
Stockholm 1932. Hft.
- 248 **Numismatiska Meddelanden 29.**
Minnespenningar över enskilda Svenska Män och Kvinnor. 2 delar. Text och planscher. Stockholm 1937. Inb. Hft.
- 249 **Numismatiska Meddelanden 30.**
Tillägnad Nils Ludvig Rasmusson. Stockholm 1965. Hft.
- 250 **Numismatiska Meddelanden 30.**
Tillägnad Nils Ludvig Rasmusson. Stockholm 1965. Inb.
- 251 **Numismatiska Meddelanden 31.**
Utgiven med anledning av Svenska Numismatiska Föreningens 100-årsjubileum. Stockholm 1973. Inb.
- 252 **Numismatiska Meddelanden 32.**
Medaljgravören Erik Lindberg 1873-1966. Del 1 - 2. Stockholm 1988. Inb.
- 253 **Numismatiska Meddelanden 33.**
Tillägnad Bengt Thordeman. Stockholm 1983. Inb.
- 254 **Numismatiska Meddelanden 34.**
Utgiven med anledning av Svenska Numismatiska Föreningens 110-årsjubileum. Stockholm 1983. Inb.
- 255 **Numismatiska Meddelanden 35.**
Studies in Late Anglo-Saxon Coinage. Stockholm 1990. Inb.
- 256 **Numismatiska Meddelanden 36.**
Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige fram till 1830-talet. Uppsala 1987. Inb.
- 257 **Numismatiska Meddelanden 37.**
Festskrift tillägnad Lars O. Lagerqvist. Uppsala 1989. Inb.
- 258 **Numismatiska Meddelanden 38.**
Florilegium Numismaticum, festskrift tillägnad Ulla Westermark. Stockholm 1992. Inb.

Särtryck:

- 259 **Falck-Muus, R.**
Osmundsvekten. Särtryck ur, Med hammare och fackla IV. 1932. Inb. Blått halvklot.
- 260 **Gamby, E.**
Bidrag till Olof Skötkonungs myntens kronologi. Särtryck ur NNÄ 1936. Hft.
- 261 **Hatz, Linder-Welin, Malmer, van der Meer och Rasmusson.**
A hoard from Näs, Österåker, Uppland found in 1704. Särtryck ur Commentationes II. Stockholm 1968. Hft.
- 262 **Jammer, Linder-Welin, Malmer och Rasmusson.**
Mynten i de lapska offerplatsfynden. Särtryck ur Serning: Lapska offerplatsfynd. Uppsala 1956. Hft.
- 263 **Rasmusson, N. L.**
6 stycken olika särtryck. Några med dedikation från författaren. Hft.
- 264 **Rasmusson, N. L.**
Studier i Norsk mynthistoria under tiden ca. 1270-1530. Särtryck ur Fornvännen 1943. Hft.
- 265 **Rasmusson, N.L.**
25 stycken blandade skrifter och särtryck. Hft.
- 266 **Wærn, B.**
Mynt från Uppsala. Särtryck ur Upplands Nations Årsskrift 1982. Uppsala 1982. Hft.

Tidskrifter:

- 267 **Meddelanden för mynsamlare.**
Utgivare Erik Person (Gamby), Malmö 1934.
- 268 **Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.**
1938, (nr. 7,9,10), 1941, (nr. 5-6,8-10), 1944, (nr. 1-6, 8-10), 1945, (nr. 7), 1946, (nr. 1-10), 1947, (nr. 1-10), 1953, (nr. 3,4,8-10), samtliga saknar omslag.
- 269 **Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.**
1951,1952,1954-1987. 1951 inbunden halvklotband övriga pappband.
- 270 **Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.**
1955, (nr. 10), 1965, (nr. 2-5,7,9,10), 1966, (nr. 1-3,5,6,8-10), 1967, (nr. 1,4,5,7-10), 1968, (nr. 1-4,7,9,10).
- 271 **Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.**
35 exemplar 1969-1975. Ej komplett.
- 272 **Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad.**
1983, (nr. 6), 1985, (nr. 5-6), 1988-1993, komplett, 1994, (nr. 1,3-10), 1995, (nr. 1,4-6).
- 273 **Myntkontakt.**
1972-1977. Saknas: 1973 (nr. 5), 1974 (nr. 2-3, 5-6,9), 1975 (nr. 2), 1977 (nr. 3).
- 274 **Svensk Numismatisk Tidskrift.**
1987-1995 (t.o.m nr. 5). Komplet.

Auktionskataloger & Prislistor:

- 275
Felix Schesslinger. Auktion 27 Oktober 1937. Sammlung Sune Eberhard Crona, Göteborg. Schweden
Königliche und im Kriege gegen Schweden geprägte Medaillen. Hft.
- 276
Felix Schesslinger. Auktion 27 Oktober 1937. Sammlung Sune Eberhard Crona, Göteborg. Schweden
Königliche und im Kriege gegen Schweden geprägte Medaillen. Hft.
- 277
Museuminspektør P.Haubergs Samling af Danske og Norske Mønter. Møntauktion København 1929. Hft.
- 278
Pedersens Myntkatalog, 1941 del I. Hft.
- 279
Sagføremes Auktioner. Fotegnelse over En samling sjældne Danske og Norske Mønter. 25 November 1936. hft.

Övrigt:

- 281 **Gamby, E.**
14 olika skrifter/artiklar.
- 282 **Gamby, E.**
14 olika skrifter/artiklar.
- 283 **Gamby, E.**
14 olika skrifter/artiklar.
- 284 **Gamby, E.**
14 olika skrifter/artiklar.
- 285
52 stycken blandade numismatiska häften, tidningar, klipp m.m. Hft.
- 286
12 st fotokopierade artiklar av bl.a. Galster och Wilcke.
- 287
7 st fotokopierade skrifter av Brenner, Berch och Keder. Bl.a. Nils Keders Lefwerne, Åhr 1726.
- 288
11 st fotokopierade skrifter av Thordeman och Rasmusson.
- 289
5 st fotokopierade böcker av Hauberg, omfattande danskt myntväsen "indtil 1146", 1146-1241, 1241-1377, 1377-1481, samt Gullands Myntväsen.
- 290
8 st fotokopierade böcker av Hallenberg, Hildebrand, Liljegren, Schröder, Tornberg.
- 291
10 st fotokopierade häften av Appelgren, Bjurling, Johansson, Lagerqvist, Linder-Welin, Löffler, Odén, Schück, Widéen.
- 292
9 st fotokopierade bibliografiska skrifter.
- 293
13 st fotokopierade artiklar av bl.a. Bolin, Schnittger, Stenberger och Gamby.
- 294
23 fotokopierade artiklar huvudsakligen rörande icke-nordisk numismatik, av bl.a. Nöbbe, Carlyon-Britton och Hatz.
- 295
18 st fotokopierade artiklar ur bl.a. Fornvännen.

Uppnådda priser på Svenska Numismatiska Föreningens Auktion den 21 November 1995.

Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris
1	200	2	220	3	210	4	35	5	300	6	45
7	25	8	55	9	110	10	20	11	50	12	210
13	80	14	45	15	15	16	430	17	110	18	310
19	40	20	15	21	30	22	130	23	180	24	325
25	25	26	180	27	25	28	110	29	20	30	200
31	430	32	80	33	25	34	20	35	30	36	170
37	200	38	200	39	50	40	50	41	65	42	60
43	10	44	130	45	120	46	25	47	900	48	410
49	30	50	120	51	60	52	20	53	Återrop	54	15
55	450	56	20	57	Återrop	58	60	59	80	60	130
61	130	62	125	63	110	64	Återrop	65	65	66	110
67	325	68	45	69	90	70	120	71	225	72	80
73	55	74	30	75	20	76	20	77	180	78	35
79	20	80	Återrop	81	10	82	35	83	30	84	60
85	20	86	20	87	70	88	130	89	110	90	220
91	65	92	130	93	60	94	210	95	210	96	2200

Uppnådda priser på Svenska Numismatiska Föreningens Auktion den 30 Maj 1996.

Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris
1	325	2	2300	3	1300	4	1600	5	450	6	850
7	325	8	225	9	225	10	Utgår	11	100	12	125
13	125	14	Utgår	15	175	16	Återrop	17	150	18	Återrop
19	180	20	300	21	Utgår	22	600	23	Återrop	24	160
25	25	26	3800	27	2400	28	1500	29	675	30	3500
31	1800	32	2700	33	400	34	750	35	1600	36	425
37	425	38	800	39	650	40	1500	41	500	42	750
43	275	44	575	45	200	46	450	47	325	48	300
49	400	50	375	51	500	52	300	53	650	54	225
55	150	56	400	57	250	58	42	59	70	60	190
61	130	62	50	63	1150	64	50	65	55	66	25
67	170	68	30	69	250	70	50	71	225	72	35
73	40	74	110	75	550	76	450	77	750	78	50
79	100	80	25	81	1000	82	250	83	30	84	40
85	225	86	1150	87	175	88	450	89	90	90	110
91	1350	92	800	93	525	94	400	95	80	96	100
97	25	98	550	99	50	100	30	101	25	102	25
103	20	104	225	105	1250	106	500	107	300	108	500
109	50	110	40	111	110	112	60	113	20	114	10
115	50	116	1050	117	500	118	400	119	4500	120	80
121	15	122	50	123	10	124	25	125	20	126	25
127	15	128	30	129	10	130	10	131	10	132	5
133	30	134	45	135	160	136	50	137	20	138	10
139	5	140	100	141	Utgår	142	90	143	Utgår	144	5
145	Återrop	146	Utgår	147	Återrop	148	Utgår	149	Återrop	150	Återrop
151	Återrop	152	5	153	50	154	Återrop	155	Utgår	156	5
157	40	158	90	159	5	160	15	161	100	162	5
163	Återrop	164	Återrop	165	25	166	Återrop	167	15	168	25
169	10	170	15	171	100	172	25	173	25	174	75
175	50	176	25	177	10	178	Återrop	179	180	180	190
181	30	182	40	183	20	184	Återrop	185	5	186	10
187	1000	188	Återrop	189	Utgår	190	425	191	80	192	70
193	65	194	65	195	65	196	65	197	65	198	60
199	30	200	10	201	15	202	25	203	15	204	25
205	15	206	15	207	15	208	5	209	5	210	25
211	15	212	15	213	10	214	15	215	15	216	15
217	15	218	15	219	5	220	25	221	25	222	1200
223	1200	224	1200	225	210	226	120	227	90	228	400
229	30	230	Återrop	231	Återrop	232	50	233	125	234	50
235	25	236	210	237	50	238	5	239	30	240	100
241	25	242	15	243	Återrop	244	Utgår	245	80	246	25
247	40	248	35	249	15	250	5	251	45	252	70
253	90	254	Återrop	255	10	256	180	257	30	258	275
259	40	260	110	261	110	262	125	263	25	264	240
265	70	266	Återrop	267	425	268	450	269	45	270	Återrop
271	110	272	Återrop	273	200	274	225	275	Återrop	276	Återrop
277	150	278	600	279	Återrop	280	500	281	180	282	80
283	Återrop	284	Återrop	285	240	286	Återrop	287	40	288	50
289	45	290	30	291	475	292	225	293	Utgår	294	275
295	60	296	10	297	80	298	140	299	140	300	70
301	60	302	200	303	500	304	130	305	70	306	60
307	15	308	10	309	90	310	30	311	65	312	40

Uppnådda priser på Svenska Numismatiska Föreningens Auktion den 30 Maj 1996.

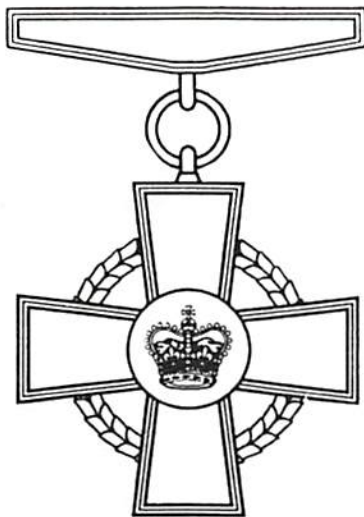
Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris	Nr	Pris
313	20	314	20	315	20	316	15	317	30	318	20
319	15	320	Återrop	321	10	322	25	323	400	324	Återrop
325	90	326	250	327	60	328	90	329	725	330	425
331	675	332	150	333	25	334	300	335	60	336	1250
337	175	338	Återrop	339	275	340	90	341	50	342	10
343	425	344	200	345	70	346	1400	347	70	348	420
349	350	350	450	351	300	352	300	353	150	354	325
355	25	356	45	357	Återrop	358	170	359	900	360	Återrop
361	100	362	150	363	75	364	10	365	20	366	30
367	20	368	400	369	125	370	50	371	475	372	275
373	Utgår	374	170	375	10	376	25	377	15	378	20
379	150	380	Utgår	381	200	382	10	383	Återrop	384	100
385	160	386	225	387	200	388	225	389	5	390	Återrop
391	70	392	15	393	20	394	575	395	160	396	Återrop
397	20	398	25	399	15	400	40	401	200	402	150
403	15	404	15	405	15	406	95	407	45	408	15
409	525	410	500	411	550	412	550	413	500	414	525
415	475	416	500	417	20	418	75	419	15	420	190
421	200	422	75	423	120	424	120	425	40	426	50
427	15	428	50	429	50	430	50	431	10	432	50
433	60	434	Utgår	435	125	436	Återrop	437	10	438	10
439	210	440	Återrop	441	275	442	90	443	25	444	Utgår
445	Utgår	446	Utgår	447	Utgår	448	30	449	45	450	30
451	15	452	110	453	110	454	200	455	150	456	10
457	400	458	150	459	400	460	200	461	25	462	100
463	70	464	Utgår	465	4000	466	130	467	200	468	10
469	10	470	20	471	20	472	15	473	20	474	10
475	15	476	15	477	15	478	15	479	20	480	20
481	20	482	100	483	10	484	30	485	Utgår	486	Återrop
487	475	488	400	489	1300	490	80	491	100	492	Återrop
493	Återrop	494	100	495	120	496	140	497	80	498	60
499	80	500	120	501	40	502	50	503	15	504	40
505	35	506	55	507	30	508	50	509	10	510	15
511	40	512	150	513	Utgår	514	Återrop	515	5	516	80
517	Utgår	518	200	519	100	520	90	521	40	522	50
523	100	524	25	525	450	526	110	527	100	528	10
529	10	530	100	531	180	532	250	533	225	534	300
535	30	536	110	537	130	538	Utgår	539	130	540	2300
541	3200	542	300	543	30	544	10	545	110	546	70
547	500	548	50	549	20	550	120	551	130	552	200
553	190	554	55	555	20	556	20	557	150	558	450
559	20	560	800	561	100	562	210	563	110	564	325
565	70	566	700	567	50	568	140	569	400	570	10
571	325	572	225	573	375	574	220	575	1050	576	375
577	130	578	50	579	110	580	30	581	150	582	30
583	140	584	100	585	300	586	110	587	10	588	25
589	15	590	30	591	125	592	120	593	120	594	40
595	10	596	35	597	50	598	30	599	90	600	60
601	100	602	100	603	625	604	220	605	300	606	70
607	150	608	130	609	80	610	20	611	125	612	160
613	160	614	475	615	5	616	55	617	5	618	90
619	65	620	350	621	Återrop	622	15	623	10	624	900
625	35	626	65	627	55	628	45	629	120	630	120
631	10	632	225	633	130	634	175	635	20	636	160
637	40	638	60	639	20	640	50	641	100	642	60
643	60	644	60	645	60	646	240	647	525	648	50
649	20	650	425	651	60	652	60	653	330	654	60
655	450	656	160	657	90	658	100	659	225	660	30
661	150	662	375	663	280	664	2000	665	50	666	120
667	100	668	160	669	175	670	1000	671	1400	672	1000
673	50	674	50	675	110	676	100	677	120	678	50
679	30	680	350	681	120	682	350	683	450	684	120
685	1050	686	50	687	225	688	850	689	550	690	525
691	50	692	180	693	130	694	30	695	1300	696	3500
697	4300	698	800	699	2200	700	175	701	1000	702	500
703	200	704	130	705	90	706	20	707	190	708	50
709	200	710	60	711	10	712	50	713	400		

Ny brittisk tapperhetsdekoration

Med orätt brukar 1974 års ordenskungörelse (SFS 1974:768) och dess förspel betecknas såsom en "reformering" av ordensväsendet; så skedde senast i ett par artiklar, eljest läsvärda, av Maria Wängersjö denna sommar (SvD 22 & 23/7 1996). En "reform" förutsätter faktiskt, att grunden för själva systemet kvarstår; semantiskt kan man icke "reformera" något, som samtidigt – i detta fall för väsentliga målgrupper – avskaffas, dvs ej längre existerar!

I "Förenade Konungariket", dvs Storbritannien och Nordirland, agerade däremot regeringen mycket smidigare och mera genomtänkt, när det brittiska ordenssystemet härom året delvis reformerades (se debatten i the House of Commons, *Hansard*, 4 March 1993, sp. 453-463, "Honours"); visserligen är detta ännu i stor utsträckning gemensamt för många samväldesmonarkier (utom Kanada och Australien), men dessa reglerar själva användningen. Premiärminister Major meddelade i en underhusdebatt nämnda dag, med indirekt instämmande från oppositionen, att *Imperial Service Order* och *British Empire Medal* (BEM) ej längre skulle förlänas; hävdvunna förslag betr. sistnämnda skulle i stället avse "MBE" (topologiskt motsvarande vårt Vasatecknet, ehuru hierarkiskt/protokollärt likställt med det lägsta kontinentala riddartecknet). Det var alltså fråga om en social uppgradering, men brittiska medaljer har ofta haft en annan, lägre status än svenska. Samtidigt inbjöds allmänheten att på särskilda formulär föreslå lämpliga kandidater direkt till regeringskansliet. I Finland ändrades samma år det sedan 1920 för kvinnor reserverade Vita Ros-tecknet i silver till ett förtjänstkors för båda könen.

I debatten förutskickade premiärminister Major även vissa reformer för de militära utmärkelserna i avsikten att anpassa dessa till det "klasslösa" samhället, dvs förhållandet att i praktiken officerare erhållit olika "kors" och övriga "medaljer" för samma slags tapperhetsbedrifter. Man kan därvidlag exempelvis jämföra Military Cross (1914) med Military Medal (1916), vilken sistnämnda i konsekvensens namn – men självfallet under protest från vissa innehavares sida – redan för brittiska militärer ersatts med förstnämnda (dock ej retroaktivt!). Liknande tankegångar hade f.ö. tjugo år

tidigare uttryckts i en till synes i den allmänna debatten obeaktad småskrift, utgiven av The Heraldry Society: Lt.Cdr John H. B. Bedells, BA, *The British Honours System*, London 1974.

Såsom en ny tapperhetsdekoration i rang närmast efter Victoriakorset och gemensam för alla tjänstegrader och försvarsgrenar instiftades år 1995 *The Conspicuous Gallantry Cross* (CGC). Det ersätter såväl officerarnas *Distinguished Service Order* (1886), vilken hidanefter endast förlänas för utmärkt stridsledning men ej för personlig tapperhet, som flottans *Conspicuous Gallantry Medal* (1855, förnyad 1874), arméns *Distinguished Conduct Medal* (1854) och flygvapnets *Conspicuous Gallantry Medal* (Flying) (1943). Det nya korset, som ritats av Michael Rizzello, tillverkas i silver med mottagarens namn, befattning och förlämningsdatum på fransidan samt bäres i ett vitt band med breda röda kantränder, belagda med en mörkblå rand; färgerna övertagna ifrån de indragna medaljerna. Korset återgives här efter bild i *The Heraldry Gazette* (London), New series LVI, June 1995, s. 2.

Leif Pålhlsson

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmärken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

Prenumerera på
årsset och jubileumsmynt
från Norge, Danmark och Finland
genom oss.

Även utgåvor från hela världen.
Sedlar. Polletter.

Listor skickas gratis.

NORRTÄLJE MYNT AB

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176 - 168 26, Fax 0176-168 56

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgiv samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel 046-14 43 69

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Spec. sedlar
Betalar bra för sedlar före 1930

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
TEL 08-11 08 07

Graverade medaljliknande silverplattor över Gustav II Adolf

Av Ian Wiséhn

Gustav II Adolfs enormt stora popularitet inom alla protestantiska kretsar på kontinenten medförde en högkonjunktur för porträttfabrikanterna i det reformerta Nederländerna liksom i det lutherska Tyskland. Genom sin död 1632 på Lützens slagfält blev han protestantismens martyr och hans minne föremål för en formlig helgonkult. Ett av resultaten blev en uppsjö av porträtt av hjältekonungen i alla slags material och av växlande kvalitet.

Inom medaljkonsten finns mer än trehundra olika medaljer över Gustav II Adolf. Nästan samtliga är framställda av utlänningar i utlandet. Dessa personer var medaljkonstnärer, "konterfejare", guldsmeder och myntmästare. Vi vet tex att Gillis Gillisson Coyet d.y., Jakob van Doort, Anthony Grooth d.y., Ruprecht Miller, Hans Mundt och Hans Weiler alla var verksamma under Gustav II Adolfs regering. De flesta medaljkonstnärerna utförde även andra uppdrag. Säkert ligger de bakom många olika typer av guld- och silverarbeten. Någon fullständig bild av deras verksamhet går emellertid inte att få idag.

I Kungl. Myntkabinettets samling finns en liten grupp föremål som ansluter till medaljens form och motivval, men kan ändå inte betraktas som medaljer. Det är graverade och niellerade tunna silverplattor med Gustav II Adolfs bild. Niello är en svart massa, vanligen bestående av silver, koppar, bly och svavel. Denna massa används som dekor på metaller, främst silver. Niello appliceras i ett graverat mönster på ett föremål som upphettas. När niellon stelnat fylls den ned jäms med metallytan, vilket ger en dekorativ kontrastverkan.

Det är svårt att avgöra vilka som tillverkat de graverade silverplattorna. Det ligger nära till hands att gissa på medaljkonstnärerna, men detta är inte självklart. I princip kunde vilken gravör eller kopparstickare som helst gravera dessa medaljliknande plattor. Tekniken bakom ett kopparstick eller en graverad medalj är nämligen snarlik. Kanske var det gesäller i gravörens verkstad som tillverkade graverade medaljer som en inkomstbringande bisyssla. Av tekniska skäl

kunde de graverade medaljerna inte utges i stora upplagor. Varje graverad medalj måste betraktas som unik även om förlagan var den samma. Troligen har dock inte de olika alstren betingat högre pris än en vanlig, präglad medalj av samma storlek. Det har hävdats att de graverade silverplattorna hade den fördelen framför präglade och gjutna medaljer i det att de är lättare att bära och lättare kunde förses med personlig inskrift som tex handlade om barndop, giftermål, begravning etc.

Det är också svårt att avgöra var dessa medaljer tillverkades. Länder som England, Böhmen och Frankrike har nämnts, men Tyskland är troligast. Det är däremot mindre troligt att enskilda exemplar utförts i Sverige. Det dröjde en bra bit in i drottning Kristinas regering innan utländska konstnärer togs in till vårt land. Några inhemska konstnärer eller gravörer av klass fanns inte.

Var har gravörerna hittat sina motiv? Helt säkert bygger de flesta medaljerna på gravryförlagor. Det låg alltid nära till hands att utnyttja de relativt billiga och populära kopparstickarna som förlagor. Om männen bakom de graverade medaljplattorna dessutom själva var kopparstickare var det självklart att man använde kopparstick när ett motiv skulle formast.

Silverplattorna finns omnämnda i Bror Emil Hildebrands arbete om svenska kungliga medaljer (1874), men då endast som noter. Som riktiga medaljer ville han tydligen inte betrakta dem. Ristande eller gravering är vanligt på renässans- och barockarbeten. Konstnären använde främst sticklar som tex spetssticklar som ger ett v-format spår samt kniv-, fasett- och flacksticklar. I denna artikel får tre graverade silverplattor tjäna som exempel på denna konstform.

1.

2.

3.

Beskrivning

1. Hjärtformig tunn silverplatta, 38 mm hög, 34 mm bred. Ingraverade figurer, jfr not hos Hildebrand på sid 218.

Åtsidan visar Gustav II Adolfs bröstbild, nästan framvänd. Kungen är klädd i kyller och spetskrage. Han är omgiven av draperier. Omskriften lyder: GVSTAVVS. ADOLPHVS: D: SVEC: GOTH: WEND: REX.

Frånsidan visar S:tta Annas och S:tta Marias bilder i helfigurer. Till höger står Anna, med slöja, hållande sin dotter på armen, vilande handen på det framför henne stående Jesusbarnet. Till vänster sitter Maria, med strålgloria, ammande ett barn. Vid sidan finns ett draperi. Över figurerna står skrivet på kanten: S. Anna. S. Maria. Vidare finns följande text på kanten: FRAV. ANNA. MARIA * MESCHKERIN *. Namnet på frånsidan – fru Anna Meschkerin – kan vara silverplattans första ägarinna. Bror Emil Hildebrand antog att figurerna på plattan var valda med avseende på hennes dopnamn.

Kompositionen är en blandning mellan det reformerta och katolska. Åtsidan visar reformationens försvarare medan frånsidan framställer katolska motiv. Man kan anta att silverplattan tillverkats i Tyskland. Där gick gränsen mellan protestantism och katolicism. Detta avspeglas ibland, som här, i konsten.

2. Rund silverplatta, 48 mm Ø. Ingraverad figur, ensidig. Den nämns av Hildebrand i en not på sidan 219.

Den graverade silverplattan visar Gustav II Adolfs bröstbild, nästan framvänd. Kungen är iförd harnesk, spetskrage och fältbindel. Omskriften lyder: GUSTAVUS – ADOLPHUS. D. G. SVECORUM ET VANDALORUM REX. samt en signatur i skrivstil: W S (monogram = Wilh. Schwan). Förlagan är ett av alla graverade blad som florerade efter kungens död 1632.

3. Oval silverplatta, 60 mm hög, 50 mm bred. Ingraverade figurer. Hildebrand nämner den i en not på sidan 236.

Åtsidan visar Gustav II Adolfs bröstbild, nästan framvänd. Kungen har lätt toppigt hår, stora mustascher och spetsigt hakskägg. Han är klädd i randig burgundisk dräkt. Porträttbilden kan jämföras med en av Sebastian Dattlers medaljer (Hild. 176). Den här typen av medaljer bygger som redan nämnts på en grafisk förlaga, som t ex ett kopparstick av Sebastian Furck från 1632. Bilden kan också jämföras med en gravyr av W.J. van Delft från 1633 och som i sin tur har haft som förlaga M.J. van Mierevelds målning av kungen. Det rör sig därmed om en postum bild.

Frånsidan visar drottning Maria Eleonoras bröstbild, framvänd. Drottningen har krusat hår och hon bär en liten strålkrona. I örsnibbarna hänger tunga pärlkläppar och halsen är prydd med ett pärlband. Hon är klädd i dräkt med spetskrage, nedliggande över bröstet, men uppstående bakom ryggen. På bröstet sitter ett stort rosettsmycke. Ansiktet är av en utslä-

ttad skön typ. Förlagan kan vara en porträttmålning från 1619 som fram till andra världskriget förvarades i Berlins slottsmuseum (detta museum förstördes under bombingarna, men konstskatterna hade evakuerats tidigare). Det är en osignerad målning med huvudvikt ensidigt lagd på gestaltens furstliga ståt. Porträttet kan tänkas ha tillkommit i samband med äktenskapliga planer, som vid den tiden smiddes för den unga prinsessans del.

Både åt- och frånsidorna har överst i halvcirkel ett band för inskrifter.

Litteratur

Hildebrand, B. E., *Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar, praktmynt och belöningsmedaljer*. Del I. Stockholm 1874.

Lagerqvist, L. O. m fl, Efter Lützen. Gustav II Adolfs minne på mynt och medaljer. *Kungl. Myntkabinetets utställningskataloger* nr 22, Stockholm 1982.

Planer, O., *Verzeichnis der Gustav Adolf Sammlung mit besonderer Rücksicht auf die Schlacht am November 1632*. Leipzig 1916.

Strömbom, S., *Iconographia Gustavi Adolphi*. Stockholm 1932.

Strömbom, S., *Svenska kungliga porträtt i Svenska porträttarkivets samlingar*. Del I., Stockholm 1943.

Wideen, H., Några porträttmedaljer över Gustav II Adolf och deras grafiska förlagor. *Konsthistorisk Tidskrift* 1952.

Foto: RIK-foto. Skala 1:1.

Vännerna samlades i Kungl. Myntkabinettets nya läsesal för en enkel ceremoni.

Stor penningdonation till nya Kungl. Myntkabinettet från vänföreningen!

I anslutning till Samfundet Kungl. Myntkabinettets Vänners årsmöte överlämnades en penninggåva på 500.000 kronor till de nya museilokalerna på Slottsbacken 6 i Stockholm. Gåvan överlämnades av vänföreningens ordförande Björn Tarras-Wahlberg och mottogs av museidirektör Henrik Klackenbergs vid en ceremoni den 5 september.

Gabriel Hildebrand tog bilderna.

Donationen kommer att användas till inredning av museets entréhall och har insamlats av vänföreningens medlemmar under lång tid. Tillverkning och försäljning av medaljer har bidragit till det ansenliga gåvobeloppet.

Efter ett uppdrag initierat av KMKV och Kungl. Myntkabinettet om ytterligare medel till entréhallen har hittills inkommit 130.000 kronor. Donatorerna kommer, om de så önskar,

att få sitt namn ingraverat i entréhallens vägg. Minsta belopp är 1.000 kronor. Namnen kommer även att publiceras i SNT.

Insamlingen *fortsätter*. Den som önskar lämna bidrag kan göra det på KMKVs postgirokonto 35 48 60-9. Alla bidrag tas emot tacksamt.

De nya utställningarna beräknas öppna midsommarveckan 1997. Väl mött då!

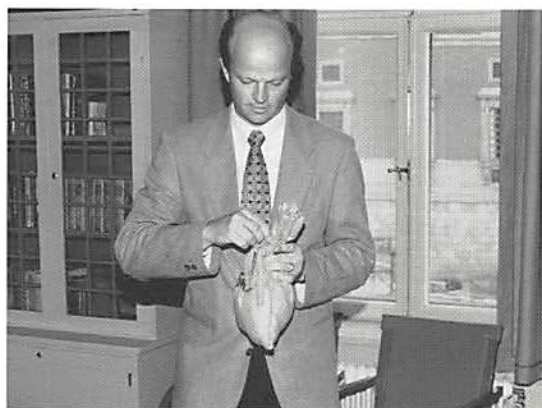
Bli medlem i KMKV!

Samfundet Kungl. Myntkabinettets Vänner är en stödförening som bildades 1948. H.M. Konungen är samfundets höge beskyddare. Vänföreningen har under åren överlämnat många fina gåvor till museet.

Som medlem i samfundet får Du information om nya utställningar och inbjuds till vernissage av dessa. Du erhåller också fri entré till museet. Medlemsantalet är för närvarande ett hundratal. Årsavgiften är 100 kronor och du blir lättast medlem genom att sätta in detta belopp på samfundets postgirokonto 35 48 60-9.

Björn Tarras-Wahlberg, ordförande i Kungl. Myntkabinettets Vänner.

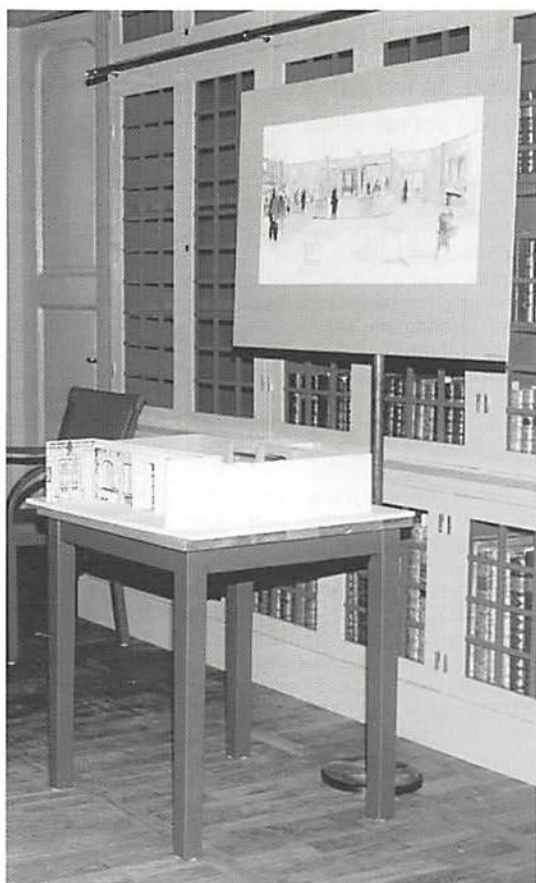

Henrik Klackenborg knyter upp den symboliska penningpåsen.

Madeleine Greijer studerar en av utställningsmodellerna.

Modell och skiss över entréplanet utformning visades i läsesalen.

*Tre arkitekter knutna till Kungl. Myntkabinettet. Från vänster ses Carola Bratt som har utformat och inrett lokalerna. I mitten Helena Wennerström, en av våra utställningsarkitekter, som bl.a. har ritat **Summa Summarum** (barnens eget utställningsrum). Till höger vår huvudarkitekt Anna-Lena Carne, som ansvarar för de flesta av våra utställningsalar.*

Stormaktstidens silverrettöringar

Några metodproblem vid beräkningen av antalet bevarade mynt i privat samling

En tidigare artikel i SNT har jag redogjort för möjligheten att beräkna antalet bevarade exemplar från olika årgångar av Karl XI:s silverrettöringar. Metoden bygger på ett antagande om totalt antal bevarade i privat samling och Thordemans lag,¹⁾ som säger att mynt från ett myntsystem tenderar att försvinna ur cirkulation i proportion till de tillverkade mängderna och tiden. Utträngningshastigheten är i Thordemans exempel 2% per år.

Det skulle vara intressant att beräkna antalet bevarade exemplar av silverrettöringar även från Karl XII. Detta ska låta sig göras med hjälp av antagandet om överlevnadstal för Karl XI:s ettöringar. Dessa tillhör samma myntsystem som Karl XII:s mynt, åtminstone när det gäller tidsperioden 1686-1716. Eftersom Karl XII:s mynt är väsentligt "yngre" än Karl XI:s, bör man möjligen korrigera överlevnadstalet med utträngningen ur cirkulation (2% per år) enligt Thordemans lag.

I fallet med Karl XI:s ettöringar är antagandet 4.000 exemplar i privat ägo av ursprungligen tillverkade knappt 18.532.000 st.²⁾ Detta innebär att 0,02158% av den tillverkade upplagan idag finns i privat ägo. Karl XII:s mynt är i genomsnitt 29 år "yngre" än Karl XI:s, vilket innebär att 29 års utträngning ur cirkulation (med 2% per år) inte har ägt rum för

dess jämfört med Karl XI:s mynt. Överlevnadstalet borde alltså korrigeras i enlighet med detta och blir då $0,02158 \times (1,02)^{29} = 0,02158 \times 1,7758$ för Karl XII:s mynt som grupp betraktat.

En komplikation i sammanhanget är Sveriges dåliga ekonomiska läge vid slutet av Karl XII:s regeringstid. Nödmynten borde rimligen ha trängt ut alla värdemynt ur cirkulation enligt Greshams lag. Vilken inverkan detta kan ha haft på "överlevnadstalet" för mynt från Karl XII:s sista år återstår att undersöka. Vidare bör man observera att mynten från perioden är från flera olika myntordningar. I huvudsak är det av intresse att fundera på inverkan av nedsättning av finsilverinnehållet i mynten år 1686 och 1716. Innebar dessa nedsättningar att mynt från äldre myntordning trängdes ur cirkulation enligt Greshams lag? Svaret på den frågan inverkar på den tid under vilken mynt försvann ur cirkulation enligt Thordemans lag. Vidare måste man fundera över om Karl XI:s och Karl XII:s ettöringar åter sattes i cirkulation när myntväsendet stabiliserades på 1720-talet. När det gäller Karl XI:s mynt, kan man vinna ytterligare kunskap genom ett studium av fördelningen mellan mynt enligt 1664 och 1686 års myntordningar i ett större privat innehav.

Om mynten från de olika myntord-

ningarna cirkulerade parallellt, borde de äldre mynten ha bevarats i mindre utsträckning än de yngre. En uppdelning av ett privat innehav av 1.246 exemplar (äldre siffra) på mynt från 1665-85 respektive 1687-97 ger det anmärkningsvärda resultatet att de äldre verkar ha bevarats i (marginellt) högre utsträckning än de yngre. Av den totala mängden (1.246 exemplar) var 949 st från 1665-1685 och 229 st från 1687-97. Med tidigare antagande om 4.000 bevarade exemplar blir överlevnadstalen för de två perioderna $\frac{4.000}{1.246} \times 949 = 3.047$ stycken att ställa i relation till tillverkade 13.848.363 exemplaren, dvs 0,02200% respektive $\frac{4.000}{1.246} \times 229 = 735$ st att ställa i relation till tillverkade 3.713.457, dvs 0,01979%.

Nu återstår det att söka förklaringen till att de äldre, i strid med teorin, har bevarats i större utsträckning än de yngre. En möjlighet är att mynten från de olika myntordningarna endast i begränsad utsträckning har cirkulerat parallellt. Inverkan av Greshams lag kan ha varit mer omfattande än man kunde tro.

En mera trovärdig förklaring är emellertid att silverrettöringarna drogs in till staten vid slutet av Karl XII:s levnad. Detta kan ha skett genom att de mynt som Kronan drog in i form av skatter, inte åter sattes i cirkulation. Antagandet att de äldre mynten hunnit skingras på ett mera omfattande sätt än de yngre synes inte orimligt. Bland annat kan ett icke obetydligt antal av de äldre mynten ha tappats bort (i jorden eller mellan golvspringor i trägolv mm).

Rättvänd *incuse*?

Normalt sett är alla myntbilder präglade i upphöjd relief – myntbilden graveras in spegelvänt i en stamp, och när denna under präglingen ger sitt avtryck får det färdiga myntet således en rättvänd myntbild i upphöjd relief.

Hösten 1995 förvärvade jag ett litet kopparmynt som ser ut att vara präglat *incusum*, dvs myntbilden i nedsänkt relief. Myntet är ett Ulrika Eleonora, 1 öre km 1719, av den normalt förekommande typen. Myntets utseende och data visas här intill, bild 1, och som jämförelse ett välpräglat exemplar, bild 2.

Mynt Ulrika Eleonora, 1 öre km 1719
Typ Arensburg, stora sveakronor

Rand Rutad
Diameter 23 mm (normalt = 23-25 mm)
Vikt 2,75 g (normalt = ca 4,5 g)
Övrigt Myntbilden i nedsänkt relief

Incuse-teorin håller inte

Min fråga är om det verkligen är en *incuse*-prägling, eller om det kanske finns någon annan förklaring till myntets utseende?

En *incuse*-prägling uppstår normalt då ett mynt, just efter det har blivit präglat, fastnar i ena stampen (över- eller understamp) och sitter kvar där då nästkommande mynt ska präglas. Då det fastsittande myntet har en upphöjd relief ger detta nästa mynttämne en svagt nedsänkt relief.

Bild 1. Ulrika Eleonora, 1 öre km 1719, i nedsänkt relief.

Justitierådet Lindstedts indiska mynt

I Kungl. Myntkabinetet finns en rik samling indiska mynt. Flertalet mynt har skänkts från svenskar som rest i Indien som privatpersoner, affärsmän eller missionärer. Tyvärr saknar många mynt proveniens. Det är dock troligt att delar av museets indiska mynt skänkts av en viss J.F. Lindstedt vid slutet av 1700-talet.

Ledamoten i det holländska Justitierådet och "dispencieren" J.F. Lindstedt gick in i holländsk tjänst någon gång under 1750-talet. Hans tjänstgöringsort blev Bengalen i nordöstra Indien. Det var under den tiden som flera europeiska nationer försökte få kontroll över den rika indiska halvön. Under 1600- och 1700-talen anlade framförallt fransmän, danskar och briter handelsfaktorer i Bengalen. Även holländarna var klart intresserade av området. Lindstedt stannade kvar i Indien under 24 år. När han återkom till Sverige uppmärksammades detta av en stockholmsstidning, som 1778 införde en notis om Lindstedt. I notisen berättas om den ansevärda förmögenhet som han medförde hem och om de samlingar som medföljde. Bland ingick en betydlig samling av naturalier, arbeten av ädlare metaller och andra sällsyntheter. Av intresse för numismatiker är den stora *samling indiska mynt* som han tog med sig hem.

Delar av samlingarna överlämnades till svenska staten. Kungl. Maj:t svarade med att *skänka honom en ganska väl arbetad Guld-dosa, och sedermera under des vistande härstädes, at lika nådigt förära honom en dyrbar Ring af stort värde*. Därmed fick Kungl. Myntkabinetet en stor grundplåt till den indiska samlingen.

IV

Aktieägare. I Paris utgives en tidning med namn *le Capitol*, som redigeras och förlägges af en herr Durano, hvilken icke har att glädja sig af någon stor publik. En kapitalist, som tillfrågades, om han ville taga aktier i denna tidning, sade: "Hvad skall jag göra i Capitolium? Håller ni mig för en gås?" (Såsom känt är räddade gässen genom sit skrik Capitolium, då det om natten skulle stormas af fienderne).

Ur PG Bergs *Anekdot-Lexikon*

Muzeum Sztuki Medalierskiej

I december 1995 firade Museet för medaljkonst i Wrocław sitt trettioårsjubileum. Wrocław är beläget i Śląsk (ty. Schlesien) i sydvästra Polen. Här följer en kort presentation av museet, insänd till SNT av dess direktör, Zdzisław Olszanowski.

Museet för medaljkonst är ett av få i världen med denna specialinriktning och det enda i Polen. Samlingsområdet utgörs av olika slags konstföremål i mindre format, dvs medaljer, medaljonger, plaketter, ordnar, dekorationer, utmärkelser, liksom dokument (exempelvis förlageteckningar) rörande dessa. Till museets uppgifter hör framför allt att samla, förvara, konservera och att vetenskapligt beskriva dessa föremål och att göra utställningar.

Det dröjde länge innan museet fick egna lokaler. Efter många års flyttningar fick man år 1982 sådana med adress ul. Kielbaśnicza 5 och 1989 även den stora barockbyggnaden "Under guldsoolen" (Pod Złotym Słońcem), där utställningsrum har byggts upp. Där har det varit möjligt att skapa de rätta förhållandena för att förvara och ställa ut de ständigt utökade samlingarna. För närvarande utgörs de av mer än 50.000 föremål, uppdelade på olika avdelningar.

Avdelningen för polska medaljer består av 21.000 medaljer, medaljonger och plaketter från 1500-talet till idag och inkluderar arbeten av alla framstående polska medaljkonstnärer. Samlingen av plaketter och porträttmedaljonger från 1800-talets andra hälft och början av 1900-talet är unik till sin karaktär. Serien av 23 silvermedaljer från 1700-talet med avbildningar av polska kungar, utförd av J.F. Holzhaeusser och J.J. Reicher, är också värd att notera. De schlesiska medaljerna från 1500- och 1600-talen är av stort konstnärligt och historiskt värde. Den ovanligt rika samlingen av samtida konstmedaljer, den enda i Polen som är så fullständig och representativ, utökas systematiskt och kompletteras med nya verk av samtida skapande konstnärer. Samtidigt görs allt för att åt eftervärlden skydda och bevara arbeten av avlidna konstnärer.

Avdelningen för utländska medaljer samlar och dokumenterar serier av utländska medaljer och medaljonger i syfte att komplettera dem för att ge en historisk överblick över medaljpräglingen i särskilda länder. Samlingen är inte stor (färre än

4.000 föremål), men innehåller en mängd intressanta och sällsynta exempel på 1500- och 1600-talsmedaljer från Italien, Frankrike, Tyskland, Tjeckien och Holland. De har delvis förvärvat som gåvor från utländska museer, myntverk och konstnärer. Intressanta arbeten har erhållits från europeiska medaljfirmor, t.ex. Anders Nyborg A/S och Portuguese Gravarte.

Avdelningen för ordnar och dekorationer innehåller omkring 15.000 ordnar, dekorationer och utmärkelser, polska och utländska, huvudsakligen av historisk karaktär. Museet äger hela serien av polska arméns dekorationer, en av de största i landet, liksom ett större antal minnes- och patriotiska dekorationer från 1800-talet och första delen av 1900-talet. De äldsta polska ordnarna – Vita Örn, S:t Stanisław och Virtuti Militari – kan särskilt framhållas.

Inom ramen för museets verksamhetsområde finns också ateljén med tillhörande redskap för medaljprägling som hör till den *Dokumentära avdelningen*.

De senaste trettio åren har så många som 355 tillfälliga och permanenta utställningar ordnats ur den egna samlingen, vilka har haft över två miljoner besökare. De permanenta utställningarna utgörs av: Polska ordnar och dekorationer, Utländska ordnar och dekorationer, Medaljer präglade på polskt område under 1500-1900-talen, Samtida polska medaljgravörer, Äldre schlesisk medaljprägling. De tillfälliga utställningarna har karaktäriserats av vitt skilda teman, såsom olika händelser, epoker, människor och livsåskådningar. En del av dem har också visats i andra polska städer och utomlands.

En utställning har ägnats den avlidna polska medaljkonstnären Zofia Demkowska och hennes efterföljare i samband med museets firande av jubileet. Det är den största utställning som organiserats av museet hittills, eftersom den omfattar över femhundra arbeten av 71 framstående konstnärer.

Institutionen ansvarar för den vetenskapliga, publicerande och pedagogiska verksamheten och samarbetar här med ett stort antal museer, vetenskapliga centra, konstnärer och samlare från Polen och utomlands. Bland publikationerna märks utställningskataloger och vetenskapliga kataloger över samlingarna. De perma-

Jubileumsmedalj av Jacek Dworski. XXX-LECIE MUZEUM SZTUKI MEDALERSKIEJ WROCLAWIU 1995. 99 mm, brons, gjuten.
Foto Maria Walecka.

Jubileumsmedalj av Bronisław Krzysztof. MUZEUM SZTUKI MEDALERSKIEJ 1965-1995. 83 mm, brons, gjuten.
Foto Maria Walecka.

I december 1995 firade Museet för medaljkonst i Wrocław sitt trettioårsjubileum. Wrocław är beläget i Śląsk (ty. Schlesien) i sydvästra Polen. Här följer en kort presentation av museet, insänd till SNT av dess direktör, Zdzisław Olszanowski.

Museet för medaljkonst är ett av få i världen med denna specialinriktning och det enda i Polen. Samlingsområdet utgörs av olika slags konstföremål i mindre format, dvs medaljer, medaljonger, plaketter, ordnar, deko-

rationer, utmärkelser, liksom dokument (exempelvis förlageteckningar) rörande dessa. Till museets uppgifter hör framför allt att samla, förvara, konservera och att vetenskapligt beskriva dessa föremål och att göra utställningar.

Nytt om böcker – recensioner

Carl Gustaf Tessin – kulturpersonen och privatmannen 1695-1770 (ett flertal författare), Malmö 1995, ISBN 91-7486-254-5. 260 s. Ill. Utgiven av Tessinsällskapet och Bokförlaget Atlantis.

Idag framstår greve Carl Gustaf Tessin som den ledande kulturpersonligheten under svenskt 1700-tal. Han var också en betydande politiker. Tessin slöt sig 1723 till holsteinska partiet och blev sedermera en av hattpartiets mest lysande representanter. Han bekämpade ivrigt Arvid Horn och valdes av hattarna till lantmarskalk vid 1738 års riksdag. Tidigt användes han i diplomatiska beskickningar och var 1739-42 svenskt sändebud i Paris. 1745-54 var Tessin översternmarskalk vid Adolf Fredriks och Lovisa Ulrikas hov. Åren 1747-52 var han kanslipresident och 1747-54 guvernör för prins Gustav (sedermera Gustav III). En brytning mellan Tessin och kungaparet inträffade 1754, varefter Tessin snart drog sig tillbaka till privatlivet.

Till 300-årsminnet av Carl Gustaf Tessins födelse har en mycket trevlig bok utkommit. Det har naturligtvis skrivits en hel del om Tessin tidigare, men det rör sig då främst om artiklar i olika årsböcker eller tidskrifter. Den senaste som ägnat Tessin en hel bok var Walfrid Holst med titeln *Carl Gustaf Tessin. En grandseigneur från XVIII:e seklet* (Stockholm 1936).

Följande artiklar finns med i den nya boken:

Gunnar von Proschwitz: *Tessin och Voltaire*.

Jan Heidner: *Carl Gustaf Tessin – en samlare och konstförmedlare*.

Per Bjurström: *Carl Gustaf Tessin – Sveriges förste konsthistoriker*

Patrik Reuterswärd: *Aveds Tessinporträtt*.

Roger de Robelin: *Kring ett återfunnet Tessinporträtt och dess kopia på Linnés Hammarby*.

Ralph Edenheim: *Åkerö*.

Olof Dixelius: *Kulturpersonen Carl Gustaf Tessin speglad i Åkerdagboken*.

Margaretha Lindahl Åkerman: *Tessin och teatern*.

Lars O. Lagerqvist: *Tessin som numismatiker*.

Per S. Ridderstad: *Tessin i tidens typografi – om grafisk form vid 1700-talets mitt*.

Anders Ryberg: *Carl Gustaf Tessin. Skärskådad. Rosad. Svärtad. Försvard*.

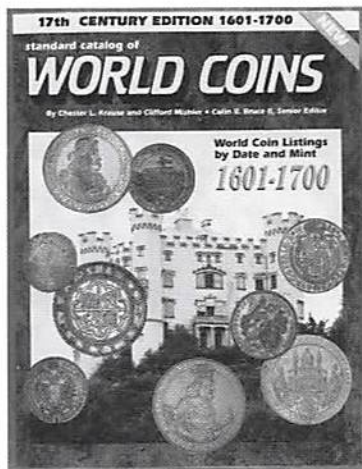
Den artikel som som kanske främst intresserar SNT:s läsare är Lars O.

Lagerqvists *Tessin som numismatiker*. Den omfattar 18 sidor och avbildar mynt som Tessin ägt och medaljer som Tessin låtit präglade. Ämnet är egentligen enormt och delvis outforskat. Bara att gå igenom allt numismatiskt Tessinmaterial i Kungliga Bibliotekets Handskriftsavdelning skulle ta mycket lång tid. Den som någon gång gör detta kommer nog att bli belönad på rikedom av intressant material. Kom bara ihåg att det mesta står skrivet på franska!

Tessin ägde Sveriges på sin tid största numismatiska universalsamling. Hans numismatiska bibliotek var också störst. Han samlade också i en tid då samlarkonkurrensen var liten. Myntsamlandet började genom arv från morbrodern greve Fredrik Stenbock (död 1699). Genom arvet fick han både romerska och svenska mynt. När han så reste till Italien 1716-17 köpte han utländska mynt och ordnade så att lokala agenter i utlandet även fortsättningsvis skulle skicka intressanta mynt. Som svensk ambassadör i Paris och Köpenhamn fick han rika tillfällen till nyförvärv.

När tronföljaren Adolf Fredriks unga brud anlände till Sverige 1744 fick Tessin en sjuårig ämbetsperiod i numismatiken. Mynten och medaljerna blev säkert också ett redskap för Tessin i kampen om det största inflytandet hos kronprinsparet. Redan 1746 köper Lovisa Ulrika hela Tessins samling. Betalningen gick emellertid trögare. Först 1754 var affären upklarad! Det var efter förvärvet av Tessins mynt och medaljer som Lovisa Ulrika beställde de berömda åtta "Drottningholmsskäpen". Fram till brytningen med det kungliga paret 1754 kunde Tessin fritt husera bland samlingarna och vi vet att han också kompletterade samlingen efter försäljningen. Samlingen katalogiserades av sekreteraren i Antikvitetsarkivet Carl Reinhold Berch. Hur stor var den? Vid försäljningstillfället 1746 meddelade Tessin att det fanns 9 123 mynt och medaljer, varav 1 022 i guld, 5 166 i silver, 2 637 i koppar och 298 i tenn eller bly.

I Lagerqvists artikel får vi också veta en del om provenienserna kring olika föremål, t ex riksförstendaren Gustav Eriksons 1/4 gyllen (?) från 1522 med porträtt och vapensköld. Detta mynt förvärvade Tessin 1751 genom byte med en samlare i Württemberg. Vi får också information om många av de medaljer och spelleningar som Tessin låt framställa eller fick som heders- och vängåvor. En nära vän var t ex medaljgravören Hedlinger. Detta och mycket annat får läsaren till liva i Lars O. Lagerqvists mycket trevliga artikel. Bara den gör det värt att skaffa Tessinboken. Att man dessutom får många andra bra artiklar på köpet gör inte saken sämre!

Chester L. Krause & Clifford Mishler: Standard Catalog of World Coins, 17th Century Edition, Iola 1996, 1.152 sidor. Pris \$65.00 exkl postavgifter. För närmare information skriv till Krause Publications, Book Department PWR2, 700 E State St, Iola, WI 54990-0001, USA.

Efter närmare tjuo års forskning och förberedelser ger nu förlaget Krause ut en priskatalog över de mynt som präglades under 1600-talet. Det är en myntexposé från den tyska staten Aachen till det nederländska Zwolle. Naturligtvis finns alla europeiska stater medtagna, men också Kina. Boken avbildar sammanlagt ca 15 000 mynt i skala 1:1. Som hjälp vid användandet av boken finns inskriptionsförteckning, viktfor-teckningar, myntortslista m m.

Den nya boken bör bli nyttig för alla som vill få en snabb överblick över 1600-talets mynt.

mynt
tidningen

... är tidningen för Dig som är intresserad av historia, konst, ekonomi, kultur etc.
D.v.s. MYNT & SAMLANDE!

PRENUMERERA NU!

½ år = 140,- 1 år = 280,-

Postgiro 482 06 15 - 5.

Tel 031-18 24 30 Fax 031-18 39 60

PRESSKLIPP

Tusenårig silverskatt hittad på Bornholm

En silverskatt om 200 mynt från omkring 1000-talet har hittats nära Aakirkeby på Bornholm. Mynten är engelska, tyska och enstaka av dem är arabiska. Anmärkningsvärt var att även det kärl som mynten hade lagts i innan de grävdes ned fanns kvar på fyndplatsen. Det vanliga är att kärlen förstörs när jorden plogas. Att mynten kom från skilda länder var på den tiden inte viktigt, eftersom vikten avgjorde värdet.

(TT)

Tumba Bruk / Myntverket

Nya chefer har utnämnts. VD och koncernchef för AB Tumba Bruk är bergsingenjör Lennart Bergstedt, som efterträtt Bengt Åke Berg. Ny platschef på Myntverket är Ivar Marklund, som i somras efterträdde Sven-Erik Nilsson.

Föreningsmeddelanden

inför t. ex. föredrag, möten och auktioner sändes till redaktionen

senast den 1:a i månaden före utgivningen.

Utan kostnad för medlemmar.

Du som önskar tillkännage kommande auktioner eller mässor i auktionskalendern, kontakta Frédéric Elfver. Se redaktionsrutan!

AUKTIONER

SVENSKA

November 16-17 Stockholm, B. Ahlström
28 Stockholm, Svenska Numismatiska Föreningen

UTLÄNDSKA

November 1-2 Frankfurt, Peus
5 London, Spink
6 New York, Stack's
11-12 Bussum, Schulman
13-14 Sydney, Noble
14-15 Baltimore, Bowers & Merena
19 London, Spink
21-22 Paris, Vinchon
24 Encino, Malter Galleries
25 Hong Kong, Spink
25-26 München, Lanz Numismatik
27-29 München, Hirsch
30 Hong Kong, Spink

December 2-4 Frankfurt, Frankfurter Münzhandlung
3-4 New York, Stack's
5 New York, Vecchi
7 New York, Kolbe
11-13 Mannheim, Kurpfälz, Münzhandlung
14 Belgium, Elsen

MÄSSOR

UTLÄNDSKA

November 5-8 New York, New York International Numismatic Convention

KÖPER - SÄLJER - VÄRDERAR ARRANGERAR KVALITETSAUKTIONER

Inlämningar mottages under hela året! Låga provisioner! Snabba redovisningar!

**ANTIKÖREN
MYNTHANDEL**
Stureplatsen 1, 411 39 Göteborg
Tel & Fax 031-18 39 60

KÖPER SÄLJER VÄRDERAR

Kvalitetsauktioner
två gånger per år

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Normalmstorg 1, 1tr.
Box 7662 103 94 STOCKHOLM
TEL: 08-10 10 10 FAX: 08-678 77 77

INTERNATIONELLA AUKTIONER

FORTLÖPANDE INLÄMNING
TILL VÅRA 4 ÅRLIGA AUKTIONER

*Du som förut lämnat objekt till oss:
Kom gärna med mer!*

*Du som hittills inte lämnat något:
pröva oss!*

Dina objekt bjuds ut till vår världsomspännande kundkrets, som är intresserad av såväl MYNT som frimärken, brev, häften, vykort, handskrifter och aktiebrev mm.

Du kan alltid vara säker på att få **högsta möjliga priser** för Ditt material. Din **trygghet** är att vi har **80-årig erfarenhet** och finner glädje i att hjälpa våra kunder till maximalt resultat.

Dödsbon och advokater anlitar ofta oss.

GRATIS RÅDGIVNING!

Ring gärna!

08-678 32 17
FAX 08-678 19 39

MYNTKOMPANIET
Birger Jarlsgatan 8, 3 tr
114 34 STOCKHOLM

Särtryck ur

MYNTNINGEN I SVERIGE 995 – 1995

med omslag i färg

Pris 35 kronor

1. Perioden 995 – 1030
Brita Malmer: Från Olof till Anund.
Ur sigtunamyntningens historia.
2. Perioden 1030 – 1100
Christoph Kilger: Myntfynd och den vikingatida silverhandeln.
3. Perioden 1100 – 1208
Kenneth Jonsson: Från utländsk metall till inhemskt mynt.
4. Perioden 1208 – 1290
Kjell Holmberg: När kungens mynt blev allmogens mynt.
5. Perioden 1290 – 1396
Monica Golabiewski Lannby: Makt, mark och penningar.
6. Perioden 1396 – 1520
Frédéric Elfver, Anders Frösell: Unionstiden och internationaliseringen.
7. Perioden 1520 – 1604
Lars O Lagerqvist: Äldre vasatid.
8. Perioden 1604 – 1724
Bertel Tingström: Stormaktstidens penningväsen.
9. Perioden 1724 – 1818
Tuukka Talvio: Sedlarnas århundrade.
Mynt och pappersmynt från 1724 till 1818.
10. Perioden 1818 – 1907
Ian Wiséhn: Från kaos till ordning.
1800-talets betalningsmedel.
11. Perioden 1907 – 1995
Martin Wettmark: Den moderna mynthistorien. Nya metaller.
12. Perioden 995 – 1658
Ulla W Silvegren: Skånelands mynthistoria.

Beställning:
Kungl Myntkabinettet
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel: 08-783 94 29
Fax: 08-411 22 14

Porto tillkommer.

Vid beställning om fler än tio
ex lämnas 10% rabatt.